

De partu virginis libri tres . Lamentatio de morte Christi. Piscatoria

Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France

Sannazaro, Jacopo (145.-1530). De partu virginis libri tres . Lamentatio de morte Christi. Piscatoria. 1527.

1/ Les contenus accessibles sur le site Gallica sont pour la plupart des reproductions numériques d'oeuvres tombées dans le domaine public provenant des collections de la BnF. Leur réutilisation s'inscrit dans le cadre de la loi n°78-753 du 17 juillet 1978 :

*La réutilisation non commerciale de ces contenus est libre et gratuite dans le respect de la législation en vigueur et notamment du maintien de la mention de source.

*La réutilisation commerciale de ces contenus est payante et fait l'objet d'une licence. Est entendue par réutilisation commerciale la revente de contenus sous forme de produits élaborés ou de fourniture de service.

Cliquer [ici](#) pour accéder aux tarifs et à la licence

2/ Les contenus de Gallica sont la propriété de la BnF au sens de l'article L.2112-1 du code général de la propriété des personnes publiques.

3/ Quelques contenus sont soumis à un régime de réutilisation particulier. Il s'agit :

*des reproductions de documents protégés par un droit d'auteur appartenant à un tiers. Ces documents ne peuvent être réutilisés, sauf dans le cadre de la copie privée, sans l'autorisation préalable du titulaire des droits.

*des reproductions de documents conservés dans les bibliothèques ou autres institutions partenaires. Ceux-ci sont signalés par la mention Source gallica.BnF.fr / Bibliothèque municipale de ... (ou autre partenaire). L'utilisateur est invité à s'informer auprès de ces bibliothèques de leurs conditions de réutilisation.

4/ Gallica constitue une base de données, dont la BnF est le producteur, protégée au sens des articles L341-1 et suivants du code de la propriété intellectuelle.

5/ Les présentes conditions d'utilisation des contenus de Gallica sont régies par la loi française. En cas de réutilisation prévue dans un autre pays, il appartient à chaque utilisateur de vérifier la conformité de son projet avec le droit de ce pays.

6/ L'utilisateur s'engage à respecter les présentes conditions d'utilisation ainsi que la législation en vigueur, notamment en matière de propriété intellectuelle. En cas de non respect de ces dispositions, il est notamment possible d'une amende prévue par la loi du 17 juillet 1978.

7/ Pour obtenir un document de Gallica en haute définition, contacter reutilisation@bnf.fr.

ACTII SYNCERI SANNAZARII DE PARTV

VIRGINIS LIBRI TRES.

LAMENTATIO DE MORTE CHRISTI.

PISCATORIA.

PARISIIS
EX OFFICINA ROBERTI STEPHANI E R^E
GIONE SCHOLAE DECRETORVM.
M.D.XXVII.

DILECTO FILIO ACTIO SYNCERO

S ANN AZAR IO

LEO PAPA DECIMVS.

I L E C T E F I L I salutem & Apostoli-
cam benedictionem. Cum forte de cla-
ris ingenij ætatis nostræ apud nos ver-
ba fierent, affuere qui cum te, tum opus
tuū de partu Virginis diuinis propè lau-
dibus cum admiratione attollerent, atque prædicarent.
Quæ res expectata quidem diu nobis (nihil enim non
excultum, non elaboratum, non singulari tuo ingenio di-
gnum proficiisci à te posse arbitrabamur) verum eo nunc
carior & iucundior visa est, tum quod quæ futura expe-
ctabamus, accepimus iam facta esse, & quæ superent om-
nem expectationem: tum quod etsi nullo non tempore
fuissernt acceptissima, hac præcipue tēpestate erunt lon-
ge gratiora. Qua quidam, quò doctiores videantur, eccl-
siam stilo iniquo petant: qui exactissima eruditione com-
mendēt, non defuderentur. Dici non potest, cum hæc au-
diremus, quantum voluptatis acceperimus, & cum ipsi
legemus, accepturi simus, quod periuasi simus, diuina fa-
ctum prouidentia, vt diuina sponsa tot impijs oppugna-
toribus, laceratorib[us]que laceſſita, talem, tantumque na-
eta sit propugnatorem: & cum illi impia facundia abusi-
frangant in rem sacram genuinum, tu vnuſ opus edide-
ris, quo rem sacram omnibus (vt dici solet) neruis attole-
lendam excolendāmque procuraueris sancto consilio,
euentu feliciore: cū dictitēt qui legere, si rem quæ ramus,
nihil nisi C H R I S T V M, atq[ue] eius sponsam sonare: si pie-
tatē, vndiq[ue] religionis enitere studiū: si iudiciū, nihil vn-
gue signandum relinquere: si figuræ artisque conatus,

a.ij.

veterum vatum nulli cedere, multos anteire. Gratula-
mur itaque tibi, quod tantum vnuis præstes, quantum
antea nemo : eccliaz, quod cum vexetur lacinetürque
ab alijs, à te vno in cælum efferatur : nostro seculo, quod
fiet tui carminis luce celeberrimum: nobis denique ipfis,
quibus imminentे hinc Goliade armato, hinc Saule à fu-
rīs agitato, affuerit pius Dauid illū funda à temeritate,
hunc lyra à furore compescens. Hortamur itaque te, jam
opus edas: ut qui dolent, cum illa legunt, quæ aduersus
pietatem venena ficti Christiani euomuere, ad tua con-
ferant sese, quæ veluti præsens antidotū sint opposituri.
Tu ita tibi persuadeas volumus, nos te & tua omnia per-
inde ac nostra complexuros esse: nec nos, nec hanc fan-
tam sedem vñquā tui vel affectus, vel operæ immemo-
res futuus. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub
annulo Piscatoris Die. v i Augusti. M. D. x x i, Ponti-
ficatus nostri Anno Nonō.

B E M B V 3

Per Fauonium De mandato.

b.j.

DILECTO FILIO ACTIO SINCERO

CLEMENS PAPA VII.

I L E C T E fili Salutē & Apostolicam benedictionem. Accepimus librum gratissimo munere, quem tu ad nos de Dei, & domini nostri I E S V C H R I S T I rebus scriptum misisti: cuius argumentum præclarum, atque nobile cum in te parem ostēdat animi pietatem, atque ingenij gloriam, si itque in eo nomen quoq; nostrum ad memoriam eorum qui lecturi sunt, qui quidem innumerabiles futuri sunt in longa posteritate, immortalitati quasi commendatum: muneris tui magnitudinem hoc magis sentimus, quod quomodo parem referamus gratiam, habere nos non arbitramur. Si enim immortalitas optata, & grata est omnibus, qui præsertim animo vegetiore atque erectiore sint, permagnæ sunt illius partes nobis à te tributæ. Quāquam enim ea est appetenda maxime, illique elaborandum præcipue, quæ post discessum ex hac vita, in illa altera vita felici & sempiterna nos cum Deo ipso collocat: tamen ne hæc quidem non libenter adsciscenda, quæ producit ad posteros nostri nominis perpetuitatem. pro qua, qui illam cælestem & diuinam immortalitatem non plane cognouerunt, maximis sæpe tamen contentionibus, & acerbissimis discriminiibus vitam & caput suum obiecere. quod profectò non fecissent, nisi à natura ipsa admoniti, summū quoddam bonum existere coniectati fuissent, cuius in imagine. & simulachro tam multas partes experirentur esse delectationis, & gloriæ. est enim profectò hæc famæ & laudis ad commemorationem hominum celebritas, imago illius

a.iij.

veræ immortalitatis, quæ eximio dono omnipotētis Dei,
vni Christiano generi, per dominum nostrum I E S V M
C H R I S T V M proposita est, ad quam potissimum aspira-
re debemus: hanc verò ita charam, iucundāmque duce-
re, si proborū & prudētum testimonio nobis deferatur,
quod quidem in te nobis egregie contigit. Non enim in-
genio solum tuo honorati, illustratique sumus, sed (quod
nobis etiam gratius est) iudicio comprobati. & si enim
ingenij gloria concedis nemini, vel omnibus potius præ-
fas, qui in hoc scribendi genere cum laude versati sunt,
tamen cū ipso scriptio[n]is argumēto ostendas, qua sis pie-
tate, sapientia, religione præditus, iucundius etiam acce-
pimus testimoniu[m] optimi, & religiosissimi viri, quam stu-
dium doctissimi. Quapropter macte virtute tu quidem,
id enim es cōsecutus quo nullum maius homini bonum
in hac vita existere posse videatur. maximorum enim do-
norum, quibus te affecerat Deus, gratia illi (quoad mor-
tali homini licuit) relata, illud iam summum, & incompa-
rabile veræ immortalitatis donum es promeritus, cui de-
inde iam gratia nulla esse par potest. qui talentū acceptū
multiplicatis mercedibus, eidē domino reddidisti à quo
acceperas. Ex quo cum fructum quoque nō mediocrem
tui libri dicatione, ad nominis nostri laudem, ac memo-
riam redundare volueris, tantam tibi habemus gratiam,
quantam capere grati, & memoris Pontificis tanto de-
uincta officio mens potest, sicut & re ipsa tibi ostendere
parati sumus, & vt experiare etiam adhortamur. Datum
Romæ apud Sanctū Petrum sub annulo Piscatoris Die
v Augusti. M. D. x x v i. Pōtificatus nostri anno tertio.

I A. S A D O L E T V S

CLEMENTI SEPTIMO PONTIFICI MAXIMO

ACTIVS SYNCERV.

Magne parens, custosque hominum, cui ius datur vni
Claudere cælestes, & referare fores.
Occurrent si qua in nostris male firma libellis,
Deleat errores æqua litura meos.
Imperijs venerande tuis submittimus illos,
Nam sine te recta non licet ire via.
Ipse manu, sacrificque potens Podalyrius herbis
Vlcera Pæonia nostra leuabis ope:
Quippe mihi toto nullus te præter in orbe
Triste salutifera leniet arte malum.
Rarus honos, summo se præside posse tueri,
Rarior, à summo præside posse legi.

ACTI SYNCERI SANNAZARII NEAPOLI
TANI VIRI PATRICII DE PARTV VIR
GINIS LIBER PRIMVS.

Irginei partus, magnoque æquæua Parenti
v Progenies, superas cæli quæ missa per auras
Antiquam generis labem mortalibus ægris
Abluit, obstructique viam patefecit olymp,
Sit mihi Cælicolæ primus labor, hoc mihi primum
Surgat opus. Vos auditas ab origine causas,
Et tanti seriem (si fas) euoluite facti.

Nec minus ò Musæ vatum decus, hic ego vestros
Optarim fonteis, vestras nemora ardua rupes:
Quandoquidem genus è cælo deducitis, & vos
Virginitas, sanctæque iuuat reuerentia famæ.
Vos igitur, seu cura poli, seu Virginis huius
Tangit honos, monstrate viam, qua nubila vincam,
Et mecum immensi portas recludite cæli.
Magna quidem, magna Aonides, sed debita posco,
Nec vobis ignota etenim potuistis & antrum
Aspicere, & choreas: nec vos orientia cælo
Signa, nec Eoos Reges latuisse putandum est.
Tûque adeo spes fida hominum, spes fida deorum
Alma parens, quam mille acies, quæque ætheris alti
Militia est, totidem currus, tot signa, tubæque,

DE PART V VIRG.

Tot litui comitantur, ouantique agmina gyro
Adglomerant, niueis tibi si solennia templis
Serta damus, si mansuras tibi ponimus aras
Exciso in scopulo, fluctus vnde aurea canos
Despiciens, celso se culmine Mergilline
Ad tollit, nautisque procul venientibus offert.
Si laudes de more tuas, si sacra, diemque
Ac coetus late insignes, ritusque dicamus
Annua felicis colimus dum gaudia partus,
Tu vatem ignarumque viæ, insuetumque labori
Diua mone, & pauidis iam læta ad labere cœptis.

Viderat ætherea superum regnator ab arce
Vndique collectas vectari in tartara prædas,
Tisiphonemque imo conantem cuncta profundo
Vertere, & immanes stimulantem ad dira sorores,
Nec iam homini prodesse, alto quod semina cælo
Duceret, aut varios animum excoluisse ad usus,
Tantum lethiferæ poterant contagia culpæ.
Tum pectus pater æterno succensus amore
Sic secum, Ecquis erit finis? tantis ne parentum
Prisca luent poenis seri commissa nepotes?
Ut quos victuros semper, superisque crearam
Penè pares, tristi patiar succumbere letho,
Informesque domos, obscuraque regna subire?
Non ita, sed diuūm potius reuocentur ad oras
Vt decet, & manuum poscunt opera alta mearum.

L I B E R I.

Desertosque foros,vacuique sedilia cæli
Actutum complere parent,legio vnde nefandis
Acta odijs,trepidas ruit exturbata per auras.
Cumque caput fuerit,tantorūmque vna malorum
Fœmina principium,lacrymásque,& funera terris
Intulerit,nunc auxilium ferat ipsa,modūmque
Qua licet,afflictis imponat fœmina rebus.

Hæc ait,& celerem stellata in veste ministrum
Qui castæ diuina ferat mandata puellæ
Adloquitur,facie insignem,& fulgentibus alis.
Te,quem certa vocant magnarum exordia rerum
Fide vigil,pars militiæ fortissima nostræ,
Te decet ire,nouūmque in secula iungere foedus,
Nūc animum huc aduerte,atque hæc sub pectore serua.
Est vrbes Phœnicum inter,lateque fluentem
Iordanem,regio nostris sat cognita sacris,
Iudæam appellant,armisque,& lege potentem.
Hic claris exorta atavis,vatūmque,ductūmque
Antiquum genus,& dignis licet aucta hymenæis,
Pectoris inlæsum Virgo mihi casta pudorem
Seruat adhuc,nulos non seruatura per annos,
(Mirus amor)seniūmque sui venerata mariti
Exiguis degit thalamis,& paupere tecto,
Digna polo regnare,altòque effulgere diuūm
Concilio,& nostros æternum habitare penates.
Hanc mihi virginibus iampridem ex omnibus vnam

D E P A R T V V I R G.

Delegi, prudénsque animo interiore locauī,
Vt foret, intacta sanctum quæ numen in aluo
Conciperet, ferréisque pios sine semine partus.
Ergo age, nubiugos molire per aëra gressus,
Deueniensque locum, castas hæc iussus ad aures
Effare, & pulchris cunctantem hortatibus imple:
Quandoquidem genus è Stygijs mortale tenebris
Eripere est animus, sœuōsque arcere labores.

Dixerat ille altum zephyris per inane vocatis
Carpit irer, scindit nebulas, atque aëra tranat
Ima petens, pronūsque leues vix commouet alas.
Qualis, vbi ex alto notis Mæandria ripis
Prospexit vada, seu placidi stagna ampla Caystri,
Præcipitem fœse candenti corpore cycnus
Mittit agens: iamque implumis, segnisque videtur
Ipse sibi, donec tandem potiatur amatis
Victor aquis: sic ille auras, nubēsque secabat.
Ast vbi palmiferæ tractu stetit altus Idumes,
Reginam haud humiles voluentem pectore curas
Aspicit: atque illi veteres de more Sibyllæ
In manibus, tum siqua æuo referanda nepotum
Fatidici casto cecinerunt pectore vates.
Ipsam autem securam animi, lœtamque videres
Authorem sperare suum, nanque adfore tempus,
Quo sacer ætherijs delapsus spiritus astris
Incorrupta piæ compleret viscera matris

Audierat·prò quanta alti reuerentia cæli
 Virgineo in vultu est·oculos deiecta modestos
 Suspirat,matrémque Dei venientis adorat,
 Felicémque illam,humana nec lege creatam
 Sæpe voat, necdum ipsa sucs iam sentit honores.

Cum subito ex alto iuuenis demissus olympos
 Purpureos retegit vultus,numénque professus
 Incessuque,habituque,ingenteis explicat alas,
 Ac tectis late insuetum diffundit odorem.

Mox prior hæc. Oculis salue lux debita nostris
 Iam pridem notum cælo iubar, optima Virgo,
 Cui se se tot dona,tot explicuere merenti
 Diuitiæ superum,quicquid rectique,probiique
 Æterna de mente fluit,purissima quicquid
 Ad terras summo veniens sapientia cælo
 Fert secum,& plenis exundans gratia riuis.
 Te genitor stabili firmam sibi lege sacrauit,
 Perpetuos genitor cursus qui dirigit astris,
 Mansurámque tuo fixit sub pectore fedem.
 Idcirco cœtus inter veneranda pudicos
 Vna es,quam latis cæli in regionibus olim
 Tot diuūm celebrent voces·prò gaudia terris
 Quanta dabis, quantis hominum succurrere votis
 Incipies. Stupuit confestim exterrita Virgo,
 Demis itque oculos,totósque expalluit artus,
 Non secus,ac conchis si quando intenta legendis

D E P A R T V V I R G.

Seu Micone parua, scopulis seu forte Seriph!
Nuda pedem Virgo, lætæ noua gloria matris
Veliferam aduertit vicina ad littora puppim
Aduentare, timet, nec iam subducere vestem
Audet, nec tuto ad socios se reddere cursu.
Sed trepidans filet, obtutuque immobilis hæret.
Illa Arabum merces, & fortunata Canopi
Dona ferens, nullis bellum mortalibus infert,
Sed pelago innocuis circùm nitet armamētis.
Tum rutilus cæli alipotens, cui lactea fandi
Copia, diuinicq; fluunt e pectore rores
Ambrosiæ, quibus ille acres mulcere procellas
Possit, & iratos pelago depellere ventos.

Exue Dia metus animo, paritura verendum
Cælitibus numen, speratâq; gaudia terris,
Æternâmq; datura venis per secula pacem.
Hæc ego syderea missus tibi nuntius arce
Sublimis celeres vexit quem pennæ per auras
Vaticinor, non infidias, non nectere fraudes
Edoctus, longe à nostris fraus exulat oris.
Quippe tui magnum magna incrementa per orbem
Ipsa olim partus Virgo, soboliscq; beatæ
Adspicies, vincet proauos, proauitâq; longo
Extendet iura imperio, populiscq; vocatis
Ad solium, latè ingentes moderabitur vrbes,
Nec sceptri iam finis erit, nec terminus æui.

L I B E R I.

Quin iustis paulatim animis pulcherrima surget
Relligio, non mōstra pijs, sed numina templis
Placabunt castæ diris sine cædibus aræ.

Dixerat, illa animum sedato pectore firmans
Substitit, & placido breuiter sic ore locuta est,
Conceptus ne mihi tandem, partusque futuros
Sancte refers? mé ne attactus perferre viriles
Posse putas? cui vel nitenti matris ab aluo
Protinus inconcussum, & ineluctabile votum
Virginitas fuit vna, nec est cur soluere amatæ
Iura pudicitiae cupiam, aut hæc foedera rumpam.

Immò istas, quod tu minime iam rere, per aures
(Excipit interpres) fœcundam spiritus aluum
Influet, implebitq; potenti viscera partu
Flammifero veniens cælo, atq; micantibus astris.
At tu virginem mirata tumescere ventrem
Hærebis pauitans, demum formidine pulsâ
Gaudia seruati capies inopina pudoris.
Néve hæc vana putes, dictis aut territa nostris
Indubites, seræ dudum concessa senectæ
Dona oculos pone ante tuos, nam sanguine auita
Iuncta tibi mulier (sterilis licet illa, grauique
Pressa æuo) haud quaquam speratum hoc tēpore pignus
Fert vtero, & felix sexto sub mense laborat.
Vsque adeò magno nil non superabile cælo est.
His dictis, Regina oculos ad sydera tollens,

DE PARTV VIRG.

Cælestumque domos superas, atque aurea tecta,
Adnuit,& tales emisit pectore voces.
Iam iam vince fides,vince obsequiosa voluntas.
En adsum,accipio venetans tua iussa,tuumque
Dulce sacrum pater omnipotens:nec fallere vestrum est
Cælicolæ nosco crines,nosco ora,manusque
Verbaque,& aligerum cæli haud variantis alumnum.

Tantum effata,repente noua micu isse penates
Luce videt:nitor ecce domum complerat.ibi illa
Ardentum haud patiens radiorum,ignisque corusci
Extimuit magis.at venter(mirabile dictu,
Non ignota cano)sine vi,sine labe pudoris,
Arcano intumuit verbo.vigor actus ab alto
Irradians,Vigor omnipotens,vigor omnia complens.
Descendit,Deus ille Deus,totosque artus
Dat sese,miscetque vtero,quo tacta repente
Viscera contremuere.silet natura,pauetque
Ardoritæ similis,confusaque turbine rerum
Insolito,occultas conatur querere causas.
Sed longè vires alias,maioraque sentit
Numina.succutitur tellus,lævumque sereno
Intonuit cælo rerum cui summa potestas
Aduentum nati genitor testatus,vt omnes
Audirent latè populi,quos maximus ambit
Oceanus,Tethysque,& raucisona Amphitrite.
Hos inter medios cæli,terræque fragores

L I B E R I.

Aequatis properans volucrē pulcherrimus alis
(Omnia dum trepidant) discollerat, atque nubes
Per loca, cum Virgo celsis in nubibus illum
Alternantem humeros videt, atque immensa secantem
Ventorum spatia, & iam versicolore per auras
Fulgentem pluma, ac caeli conuexa petentem.
Quem demum tali adspectans sermone secuta est.

Magne ales, celsi decus ætheris, inuia rerum
Qui penetras, longeque & nubila linquis, & Euros
Anteuolans, læto seu te felicia tractu
Sydera, quæque suos voluuntur signa per orbēs,
Expectant redeuntem: alti seu certa reposcit
Crystalli domus, & vitrei plaga lucida regni:
Seu propiora vocant supremo tecta tonanti,
Quâ patet in summum regio flammantis olympi,
Téque amor, & liquidis flagrans alit ignibus aura:
I precor, i nostrum testis defende pudorem.
Nec plura his tum verò aciem deflectit, & omnes
Haud mora, sollicito percurrit lumine montes,
Agnatamque animo, conceptaque pignora versat
Multā putans, serūmque vteri miratur honorem.

Interea manes descendit fama sub imos,
Pallentesque domos veris rumoribus implet,
Optatum aduentare diem, quo tristia linquunt
Tartara, & euictis fugiant Acheronta tenebris,
Immanemque ululatum, & non latabile murmur
b.j.

L I B E R I.

Tergemini canis, aduerso qui carceris antro
Excubat insomnis semper, rictuque trifaci
Horrendum stimulante fame sub nocte profunda
Personat, & morsu venienteis adpetit umbras.
Tum vero Heroes laetati, animaque piorum
Ad cælum erectas coeperunt tendere palmas.
Atque hic insignis funda, cyathaque decorus,
Insignis sceptro senior, per opaca locorum
Dum graditur, nec tibi sacros diadema te crines,
Dum legit effætos Lethæo in gramine flores,
Quâ tacite labuntur aquæ, mutaque volucres
Ducunt per steriles æterna silentia ramos,
Ad tonita subitos concepit mente furores,
Diuinamque animam: & consueto numine plenus,
Intorquens oculos venientia fata recenset.

Nascere magne puer, nostros quem soluere nexus,
Et tantos genitor voluit perferre labores.
Magne puer, cui se haec tandem spolianda referuant
Regna, tot heu miseriis hominum ditata ruinis,
Nascere, venturum si te mortalibus olim
Pectore veridico promisimus, igneus ut nos
Viribus adflatos cælestibus ardor agebat
Insinuans: si sacra peregrimus, & tua late
Iussa per immensum fama vulgauimus orbem.
Enridet pax alma tibi, simul ecce potentes
Impulsi cælo diuinsque authoribus acti,

Orbe alio properant Reges. Saluete beati
 Æthiopes, hominum sanctum genus: astra secuti
 Scilicet, huc vestris adfertis munera regnis.
 Accipe dona puer, tuque ò sanctissima mater
 Sume animos, iam te populique, ducésque frequentant
 Littore ab extremo, & odoriferis Nabathæis.
 Ille autem aurata fulgens in veste facerdos
 Iam canus, iam maturo venerabilis ævo
 Quid sibi vult: sacras puerum qui fistit ad aras
 Sic venerans: latoque inspectans æthera vultu,
 Séque dehinc facili clausurum lumina fato
 Exclamat, quòd speratum per secula munus
 Promissamque diu pacem, certamque salutem
 Terrarum, exorta liceat sibi luce tueri
 Optanti, seniumque ideo, parcásque trahenti.
 Sed quid ego heu dira conspersos cæde penates
 Infantum, & subito currentis sanguine riuos
 Aspicio: tristisque meas vagitus ad aures
 Fertur: io scelus est partus iugulare recentes
 Crudelis, quid agis: nihil hi meruere, neque illum
 Quem petis, insano dabitur tibi perdere ferro.
 Nunc nunc ò matres scelerata abscedite terra
 Dum licet, inque sinu pueros abscondite vestros,
 Nam ferus hostis adevit: propera iam regia Virgo,
 Inque Paretonias transfer tua pignora terras,
 Admonet hoc, magnum genitor qui temperat orbem.

D E P A R T V V I R G.

Tuta domus, tutique illic tibi Dia recessus.
Verum ubi bis senas hyemes, bis senaque nat
Solstitia, & tantos superaueris anxia casus,
Ingentes imo duces de pectore questus,
Aureaque assiduis pulsabis sydera votis.
Nam puerum, quanuis per compita saepe vocatum,
Saepe expectatum consuetæ ad gaudia mensæ
Perquires nequicquam amens, nec cara petentem
Oscula, nec sera redeuntem nocte videbis.
Trésque illum totos mœrenti pectore soles,
Et totidem trepidas somni sine munere noctes
Omnia lustrantes, questu omnia cōfundentes
Flebitis indigno perculsi corda dolore
Tûque, senexque tuus quarto sed lucifer ortu
Purpureos tremulo cum tollet ab æquore vultus,
Inuentum dabit, & quærentibus offeret vltro.
O quas tunc lacrymas, o quæ tunc oscula mater,
Quos dabis amplexus, miso inter gaudia fletu,
Cum natum ante aras patris, & delubra sedentem,
Mulcentemque senes dictis, animosque trahentem
Aspicies gauisa, ipso admirante senatu
Primitias pueri ingenteis, nec inane sagacis
Pectoris indicium, natæque ad grandia mentis.
Tu verò quid in armaruis scelerata iuuentus?
Quid galeas, ensesque virum, & fulgentia cerno
Agmina, scutatæque procul sub nocte cohortes

Obscura, & crebris radiantes ignibus hastas?
 Totne vnum telis petitur caput? heu furor, heu mens
 Cæca hominum, sempérque odijs adcincta nefandis.
 Iamque oleas, montémque sacrum, circúmque, suprāq;
 Cinxere, & longa lucum obfedere corona.
 Quò feror? ecce trahunt manibus post terga reuinctis
 Insontem, modo quem latas mira illa per vrbes
 Edentem, patrisque palam præcepta docentem
 Adtoniti stupuere illum regémque, Deumque,
 Humanæque ducem vitæ, fontémque salutis
 Haud veriti populo circùm plaudente fateri.
 Heu facinus, mortém ne etiam, & crudele minantur
 Supplicium? sœuos stringunt in vulnera fasces,
 Horrenteisque parant paliuro intexere dumos
 Tormenti genus, & capiti premere inde coronam
 Vulnificam viden' alternos vt arundinis ictus
 Incutiunt? geminántque truci conuicia linguas?
 Parte alia ingentes video de stirpibus imis
 Euerti palmas, altas ad sydera palmas,
 Infelix opus: vnde hominum lux illa, decórque
 Pendeat, ah trepidis dirum, & miserabile terris,
 Cum patri ætherio moriens liuentia pandet
 Brachia, turpatosque atra de morte capillos,
 Oraque, demissosque oculos, frontémque cruore
 Iam madidam, & lato patefactum pectus hiatu.
 At mater, non iam mater, sed flentis, & orbæ

DE PART VIRG.

Infelix simulachrum, ægra, ac sine viribus umbra,
Ante crucem demissa genas, effusa capillum,
Stat lachrymans, tristique irrorat pectora fletu.
Ac si iam comperta mihi licet ore profari
Omnia: defessi spectans morientia nati
Lumina, crudeles terras, crudelia dicit
Sydera, crudelem sese, quod talia cernat
Vulnera, saepe vocat tum luctifono ululatu
Cuncta replens, singultanti sic incipit ore,
Incipit, & duro figit simul oscula ligno
Exclamans, Quis me miseram, quis culmine tanto
Deiectam subitis inuoluit Nata procellis?
Nata patris vires, sanguis meus vnde repente
Haec fera tempestas? quis te mihi fluctus ademit?
Quæ manus indignos foedauit sanguine vultus?
Cui tantum in superos licuit? bella impia caelo
Quis parat? hunc ego te post tot male tuta labores,
Postque tot infelix elapsæ incommoda vitæ
Aspicio? tûne illa tuæ lux vnica matris?
Tûne animæ pax, & requies, spesque ultima nostræ
Sic raperis? sic me solam, exanimemque relinquis?
O dolor, extincto iam te pro fratre sorores,
Pro natis toties exorauere parentes,
Ast ego pro nato, pro te dominoque, deoque
Quem misera exorem? quo tristia pectora vertam?
Cui querar? o tandem diræ me perdite dextræ,

Me potius (si qua est pietas) immanibus armis
 Obruite, in me omnes effundite pectoris iras.
 Vel tu (si tanti est hominum genus) eripe matrem,
 Quæ rogat, & Stygias tecum duc nate sub umbras.
 Ipsa ego te per dura locorum, in amoenaque viuis
 Regna sequar: liceat rumpentem cernere portas
 Aeratas, liceat pulchro sudore madentem
 Euerforem Erebi materna abstergeret dextra.

Hos illa, & plures fundet de pectore questus.
 Quod scelus Eois ut primum cernet ab vndis
 Sol, indignanteis retro conuertere currus
 Optabit, frustraque suis luctatus habenis,
 Quod poterit, tandem auratos ferrugine crines
 Inficiet, moestamque diu sine lumine frontem
 Ostendet terris, ut qui iam ploret ademptum
 Authorem, regemque suum, quin ipsa nigranti
 Fratris ab ore timens, & tanto concita casu
 Cynthia, cæruleo vultus obnubet amictu,
 Auertetque oculos, lachrymasque effundet inanes.
 At contrâ horrisono tellus concussa tremore
 Cum gemitu fremet, & tuptis excita sepulchris
 Emittet simulachra. Quid ò quid abire paratis
 Illustres animæ? non omnibus hæc data rerum
 Conditio, paucis remeare ad lumina vitæ
 Concessum. Sed tempus erit, cum Martia rauco
 Mugitu cælum quatiet tuba, cimique repente

DE PART V VIRG.

Corpora per terras omneis latè omnia surgent.
Nunc autem sat, Tartarei si claustra tyranni
Effringat Rex ille, & caligantia pandat
Atria, diffugiant immiso lumine diræ
Eumenidum facies iactis in terga colubris,
Quas atro vix in limo Phlegethontis adustum
Accipiat nemus, & fumanti condat in vlua:
Tum variæ pestes, & monstra hortentia Ditis
Ima petant, trepident Briareïa turba Cerafæ,
Semiferumque genus Centauri, & Gorgones atræ,
Scyllæque, Sphingësque, ardentesque ora Chimeræ,
Atque hydræ, atque canes, & terribiles Harpyiæ:
Ipse catenato fessus per Tartara collo
Ducetur Pluton, tristi quem murmure circum
Infernī fractis mœrebunt cornibus amnes.
At nos virginea præcincti tempora lauru
Signa per extertos cæli vietria campos
Tollemus, lætoque ducem clamore sequemur.
Victor io, bellator io, tu regna profunda,
Tu manes, Erebumque, potestatésque coérces
Aërias, lethumque tuo sub numine torques.
Ille alto temone sedens, leuibusque quadrigis
Lora dabit, volucrēsque reget placido ore iugales,
Non iam cornipedum ductos de semine equorum,
Nec qui consuetas carpant præsepibus herbas.
Primus enim valido subnixus eburnea collo

L I P E R I.

Fert luga formosi pecoris custodia Taurus,
Stellatus minio Taurus, cui cornua fronti
Aurea, & auratis horrent palearia setis,
Pérque pedes bifidæ radiant noua sydera gemme.
Torua boui facies, sed qua non altera cælo
Dignior, imbriferum quæ cornibus inchoet annum,
Nec quæ tam claris mugitibus astra lacestat.
Et iuxta nemorum terror, rexque ipse ferarum
Magnanimus nitet ore Leo, quem fusa per armos
Conuestit iuba, pectoribus generosa superbit
Maiestas: non iam vt cædes, aut prælia sæuus
Appetat, (innocuis armantur dentibus ora,
Gratique tranquillo ridet clementia vultu)
Sed cælo vt spatietur, & alta ad sydera tendat.
Hos post insequitur pulchros pennata per artus
Alituū Regina, sacræ cui vertice plumæ
Adsurgunt, flauoque caput diademate fulget.
Ipsa ingens alis, ingentis fulminis instar
Supra hominum tecta, ac montes, supraque volucres
Fertur, & obstanteis cursu petit obuia nubes.
Ultimus humana sociat ceruice laborem
Alatus tergo Iuuenis: cui luthea leuo
Ex humero chlamys Eois inspersa lapillis
Pendet: eam variant centum longo ordine reges
Antiquum genus, & Solymæ primordia gentis
Ostro intertexti, veros cognoscere vultus

DE PART V VIRG. LIBER I.

Est illic, veros monteis, & flumina credas,
Et vera extremo Babylon nitet aurea limbo.
Tali sydereas curru subiectus in auras
Indutos referens spolijs pallentibus axes
Perueniet, recto quâ panditur orbita tractu
Lactea, & ad sedes ducit cädentis olympi.
Illic auratæ muros mirabimur vrbis,
Auratâsque domos, & gemmea recta, viâsque
Stelliferas, vitreosque altis cum montibus amnes.
Atque ibi, seu magni celsum penetrale tonantis,
Siue alios habitare lares, ac tefta minorum
Cælicolum dabitur, stellas numerare licebit,
Surgentemque diem pariter, pariterque cadentem
Sub pedibus spectare, & longos ducere soles,
Longâque venturis protendere nomina seclis.
Hæc vbi dicta, patres plausu excepere frequentes
Fatidicum vatem, sublatumque aggere ripæ
Ad tollunt humeris, lætumque per auia ducunt.
Intremuere Erebi sedes, obscurâque Ditis
Limina: suspirans imo de corde Megæra
Dat gemitum, & toruas spectat sine mente sorores.
Tum caudam exululans sub ventre recondidit atram
Cerberus, & sonoris latratu terruit umbras,
Commotisque niger Cocytus inhorruit antris,
Et vaga Sisyphijs hæserunt saxa lacertis.

ACTII SYNCERI SANNAZARII NEAPOLIS

TANI VIRI PATRICII DE PARTV VIRE
GINIS LIBER SECUNDVS.

Egina vt subitos imo sub pectore motus
R Sensit, & adflatu diuini numinis aucta est,
Haud mora,digressu volucris suspēsa ministri
Exurgit, monteisque procul contendit in altos
Festinans:ea cura animo vel prima recursat,
Matronam defessam æuo,cui nulla fuissent
Dona vteri(mirum dictu)iam segnibus annis
Fœcundam,sextique grauem sub pondere mensis
Protinus adfari,vocemque audire loquentis,
Et spectare oculis sterili data pignora matri.
Ergo adcincta viæ,nulos studiofa paratus
Induitur,nullo disponit pectora cultu,
Tantum albo crines iniectu vestis inumbrans
Qualis stella nitet,tardam quæ circuit Arcton
Hyberna sub nocte:aut matutina resurgens
Aurora:aut vbi iam Oceano Sol aureus exit.
Quacq; pedes mouet,hac casiam terra alma ministrat,
Pubenteisque rosas,nec iam mœstos Hiacynthos,
Narcissumq; ,Crocumq; ,& quicquid purpureum ver
Spirat hians,quicquid florum per gramina passim
Subgerit immiscens varios natura colores.

DE PART VIRG.

Parte alia celeres sistunt vaga flumina cursus,
Exultant vallésque cauæ, collésque supini,
Et circumstantes submittunt culmina pinus,
Crebráque palmiferis erumpunt germina syluis,
Omnia lætantur, cessant Eurique, Notique,
Cessat atrox Boreas tantum per florea rura
Regna tenent Zephyri, coelumque tepentibus auris
Mulcent, quaque datur, gradientem voce salutant.

Vt ventum ad sedes, vultu longæua verendo
Occurrit coniux iusti senis, atque repente
Plena deo, subitóque vteri concussa tumultu
Excipit amplexu venientem, ac talibus infit.
O decus, ò laudis mulier dux prævia nostræ,
Cælitibus sola humanum quæ digna reperta es
Conciliare genit, coetusque ad tollere ad astra
Fœmineos, gremium cuius diuinus obumbrat
Palmes, inexhaustis terras qui compleat vuis.
Quis me, quis tanto superum dignatur honore?
Tû ne procul visura humiles Regina penates
Venisti? tú ne illa mei pulcherrima regis
Mater ades? viden' vt nostra puer excitus aluo
(Cum mihi vix primas vocis sonus ambiat aures.)
Iam salit, & dominum, ceu præcursorus, adorat.
Felix Virgo animi, felix, cui tanta mereri
Credulitas dedit vna in te nam plena videbis
Omnia, quæ magni verax tibi dixit olympi

Aliger, arcano delapsus ab æthere cursu.

Illa sub hæc miranda alti quis facta tonantis

Omater, meritas cælo quæ tollere laudes

Vox queat: exultant dulci mea pectora motu

Authori tantorum operum, qui me ima tenentem,

Indignamque, humiliamque suis respexit ab astris.

Munere quo genteis felix ecce vna per omnes

Iam dicar: nec vana fides, ingentia quando

Ipse mihi ingenti cumulavit munera dextra

Omnipotens, sanctumque eius per secula nomen,

Et quæ per magnas clementia dedita terras

Exundat, qua passim omnis sua iussa verentes

Visque fouens, nullo neglectos deserit æuo.

Tum fortè exertans humerum, dextramq; conuscā,

In sanos longè fastus, menteisque superbas.

Dispulit, afflixitque super, solioque potentes

Deturbans dedit in præcepis, & ad ima repressit:

Extollensque humiles aliena in sede locauit.

Pauperiemque, famemque fugans, impleuit egence

Diuitijs: vacuos contrà, nudosque reliquit,

Qui nullas opibus metas posuere parandis.

Postremo sobolem (neque enim dare maius habebat)

Aëternam genitor sobolem, seclisque priorem

Omnibus, æqualemque sibi, de sanguine fidi

Suscepit pueri, tantis quod honoribus vnum

Deerat adhuc, non ille animi, morumque suorum

DE PART VIRG.

Oblitus quippe id meditans promiserat olim
Sacrificis proauorum atauis, stirpique nepotum.

Hæc Virgo. At senior, nullus cui vocis ademptæ
Vsus erat, supplex nunc gressum obseruat euntis,
Virgineosque pedes, tactæque dat oscula terræ,
Nunc lætus tollit duplices ad sydera palmas,
Quoque potest, solo testatur gaudia nutu,
Ostenditque manu vatum tot scripta priorum:
Quæ quis agente deo, quondam dum vita manebat,
Edidit, & populis liquit celebranda futuris.
Scilicet effusum tacitis de nubibus imbre
Lanigerum in tergos, germénque è stirpe vetustæ
Arboris exurgens, incombus tumque sonoro
Igne rubum, & priscis stellam de patribus ortam.
Quæ dum cuncta graui, venturi haud inscia visu
Percurrit relegens, alto cum corde volutat
Conceptus Virgo insolitos, & ab æthere lapsam
Progeniem, pluviæ in morē, quæ vellere molli
Excepta, haud vlos sonitus, nec murmura reddit.
Séque rubum, virgámque, alto se denique missam
Sydus grande mari prorsum agnoscitque, videtque:
Non tamen ausa loqui, tanto aut se ducere dignam
Munere, sed tacito affectu tibi maxime diuūm
Grates rector agit, mentemque ad sydera tollit..

Et iam Luna cauum ter luce repleuerat orbem,
Ter solitas de more intrarat cæca latebras,

L I B E R II.

Cum Virgo in patriam reditum parat, omnia quando
Certa videt. Subeunt dilecta grata parentis
Adloquia, adsuetæque pijs sermonibus ædes,
Quæque salutantis voces, ac verba ministri
Audijt, & primos excepit cella volatus,
Cella choris superum lustrata, & cognita cælo.
Ergo iter inceptum caris digressa propinquis,
Adcelerat, relegitque viam per nota locorum,
Nec mora, nec requies vsquam, nec lumina flectit,
(Cælicolum quanuis sacro circundata coetu)
Donec ad optatum peruenit sedula limen.
Atque ibi, dum consueta suo cum pectore versat
Gaudia, paulatim maturi tempora ventris
Aduentare videt scires iam numen in illa
Grande tegi, nullos adeò sentire dolores
Dat superum genitor, nullaque ex parte grauari.
Interea terra parta iam pace, marique
Augustus pater æratis bella impia portis
Clauferat, & validis arctarat vincita catenis:
Dumque suas regnator opes, virésque potentis
Imperij, exhaustasque armis ciuilibus vrbes
Nosse cupit, magnum censi ri iusserat orbem,
Describi populos late, numerumque referri
Cunctorum ad se caput, quæ maxima tellus
Sustinet, & rapido complectitur æquore Nereus.
Ergo omnis lex vna mouet sua nomina mittunt

DE PART V VIRG.

Qui monteis aurora tuos, regna illa feracis
Armeniae, qui conualles, atque alta Niphatae
Saxa tenent, longe pictis gens nota pharetris,
Gens fines lustrare suos non segnis, & arcu,
Quâ vagus Euphrates, quâ deuius exit Araxes
Felices tractus, & late munere diuûm
Concessos defendere agros bene orentis Amomi.
Censemur Tauri passim, censemur Amani
Incola, prædatörque Cilix, & Isaurica quisquis
Rura domat, quicunque tuas Pamphylia syluas,
Quique Lycaoniam felicia iugera, qui que
Flauentem curuis Lyciam perrumpit aratris.
Iam clari bello Leleges, populi que propinqui
Iussa obeunt: gens quæque suo dat nomina ritu.
Qui Ceramon, bimarémque Gnidon, quicq; alta tueruntur
Moenia, dispositis vbi circumsepta columnis
Tollit se niuei moles operosa sepulchri,
Barbara quam rapto posuit regina marito.
Et quos Mæandri toties ludente recursu
Vnda rigat, rigat ipse suo mox amne Cayster,
Herbosu niueos dum margine pascit olores.
Quosque metalliferis veniens Pactolus ab antris
Circuit, & rutila non parcior Hermus harena.
Myorum manus omnis, Apollineæque Celenæ,
Idaque, Rhoetæaque artes, celebrataque Musis
Pergama, Sigæumque iugum, Priameïa quondam

LIBER II.

Regna armis, ducib^{us}que, ducum nunc nota sepulchris.
 Quæ nauta, angustum dum præterit Helleponsum,
 Ostendens socijs, Hoc, inquit, littore flentes
 Nereïdes steterant, passis cum mœsta capillis
 Ipsa suum de more Thetis clamaret Achillem.
 His & Bythinæ classes, & Pontica latè
 Adcedit regio, paret scopulosa Carambis,
 Parendi studio feruet simul alta Sinope,
 Feruet Halys, quique immensis procul amnibus auctus
 Cappadocum medios populos discriminat Iris,
 Thermodonc^b, Halyb^csque, adtritac^b saxa Prometheo.
 Præterea quâ se Thracum Mauortia tellus
 Pandit, & algentem Rhodope procurrit in AEmum,
 Quâ Macetum per saxa ruit torrentibus vndis
 Axius, vmbrosæque tegunt Halyachmona ripæ,
 Quaque iacet diris omen Pharsalia bellis,
 Et bis Romana ferales clade Philippi,
 Conueniunt populi certatim, & iussa facessunt.
 Vos etiam vestros his adiunxitis alumnos
 Vicinæ passim vacuis iam mœnibus vrbes,
 Antiquæ Graiorum vrbes, gens optima morum
 Formatrix, clara ingenijs, & fortibus aulis,
 Seu quæ littoreos tractus, montésque tenetis,
 Seu quæ per medias dispersæ exurgitis vndas.
 Tum latus Epiri, quâ formidabile nautis
 Adtollunt summo caput Acroceraunia cælo,

c.j.

Vrget opus. iamque Alcinoi dat Regia censum,
 Illyricæque manus, impacatique Liburni,
 Littorâque Ionio passim pulsata profundo.
 Nec tu, cui latè imperium terræque, mariisque
 Bellatrix peperit virtus, & Martius ardor,
 Non populos, non ipsa tuas terra inclyta genteis
 Describis. terra vna armis, & foeta triumphis,
 Vna viris longe pollens, atque æmula cælo.
 Nubiferæ quam præruptis anfractibus Alpes
 Præcingunt, mediâmq[ue] pater fecat Apenninus,
 Et geminum rapido fluctu circumtonat æquor.
 Descripsere suos (quanuis non axe sub vno)
 Hinc Rhenus pater indigenas, hinc latior vndis
 Danubius: qui syluarum per vasta volutus
 Pascere non populos, non lambere definit vrbes
 Donec ad optatam rapido venit agmine Peucen.
 Quin & proceras scrutatur Gallia syluas,
 Gallia Cæsareis Latio dignata triumphis,
 Quam Rhodanus, quā findit Arar, quā permeat ingēs
 Sequana, piscoque interluit amne Garumna.
 Tum quas piniferis genteis prærupta Pyrene
 Rupibus, Herculeas prospectat adusque columnas,
 Cogit Anas, cogit ripa formosus vtraque
 Duria, & albenti Bætis præcinctus oliua,
 Auratâmq[ue] Tagus voluens sub Gurgite harenam,
 Quisque suo terras insignit nomine Iberus.

Parte alia vastas circumuocat Africa vires,
 Getuli, Maurique duces rimantur opaci
 Atlantis nemora, & dispersa mapalia syluis.
 Scribitur & vacuis ut quisque inuentus harenis
 Seu pastor, seu subcinctis venator in armis
 Obseruans saeuos latebrofa ad tefqua leones.
 Massylum quicunque domos, quicunque repositos
 Hesperidum lucos, munitaque montibus arua
 Incolit, & ramis natuum decutit aurum.
 Et qui vertentes immania saxa iuuencos
 Flectit arans, quâ deuictæ Carthaginis arces
 Procubuere, jacentque infasto in littore turres
 Euersæ quantum illa metus, quantum illa laborum
 Vrbs dedit insultans Latio, & Laurentibus aruis!
 Nunc passim vix reliquias, vix nomina seruans
 Obruitur proprijs non agnoscenda ruinis.
 Et querimur, genus infelix, humana labare
 Membra æuo, cum regna palam moriantur, & vrbes.
 Tamque Macas idem ardor habet, venere volentes
 Barcæi, venere suis Nasamones ab aruis,
 Nauifragas qui per Syrtes, infidaque circum
 Littora, merentum spolijs onerantur, & altos
 Insiliunt nudi cumulos extantis harenæ,
 In'que suas vertunt aliena pericula prædas.
 Postremo Psylli, Garamanticaque arua tenentes,
 Quique Cyrenæas suspendunt vomere glebas,

DE PART V VIRG.

Laudatásque legunt succis præstantibus herbas.
Quique Iouis palmeta, Hæs bytarumque recessus
Marmaricas qui late oras, qui pascua feruant
AEgypti, Meroésque, sacer quos Nilus inundat,
Nilus ab ætherio ducens cunabula cælo.

Nec minus & casta senior cum Virgine custos
Ibat, vt in patria nomen de more, genüsque
Ederet, & iussum non segnis penderet aurum.
Ille domum antiquam, & regnata parentibus arua
Inuisens, secum proauos ex ordine reges,
Claraque facta ducum, pulchrāmque ab origine gentem
Mente recensebat tacita, numerūmque suorum
(Quanvis tunc pauper, quanvis incognitus ipsis
Agnatis) longe adueniens explere parabat.
Iam fineis Galilæa tuos emensus, & imas
Carmeli valleis, quæque altus vertice opacat
Rura Thabor, sparsamque iugis Samaritida terram
Palmiferis, Solymas à leua liquerat arces:
Cum simul è tumulo muros, ac tecta domorum
Prospexit, patriæque agnouit moenia terræ.
Continuo lachrymis urbem veneratur obortis,
Intenditque manus, & ab imo pectore fatur,
Bethlemiæ turres, & non obscura meorum
Regna patrum, magnique olim saluete penates,
Túque ò terra parens regum, visuraque regem
Cui sol, & gemini famulantur cardinis axes,

Salve iterum te vana Iouis cunabula Cretæ
 Horrefcet, ponētque suos temeraria fastus:
 Mœnia te Dircæa trement, ipsamque pudebit
 Ortygiam geminos Latonæ extollere partus.
 Parua loquor, prono veniet diademate supplex
 Illa potens rerum, terrarumque inclyta Roma,
 Et septem geminos submittet ad oscula monteis.
 Dixit, & extrema mouit vestigia voce,
 Maturatque viam senior, tardumque fatigat
 Vectorem, & visas gressum molitur ad oras.
 Et iam prona dies fluctus vrgebat Iberos
 Purpureas pelago nubeis, aurumque relinquens.
 Ecce autem magnis plenam conuentibus urbem
 Protinus, ut venere, extremo è limine portæ
 Aspiciunt: mistum confluxerat vndique vulgus,
 Turba ingens: credas longinquo ex æquore, vectas
 Ad merces properasse, aut deuastantibus arua
 Hostibus, in tutum trepidos fugisse colonos.
 Cernere erat pérque anfractus, pérque arcta viarum
 Cuncta replesse viros, confusoque ordine matres,
 Per mistos pecori agricolas: hos iungere plauftra,
 Hos intendere vela, alios discumbere apertis
 Porticibus: resono compleri cuncta tumultu:
 Accensos varijs lucere in partibus ignes.
 Quæ pater admirans tacito dum singula visu
 Percurrit, circumque domos, & limina lustrat,

DE PART V VIRG.

Nec superesse locum tecto videt: Ibimus, inquit,
Quò deus, & quò sancta vocant oracula patrum.

Est specus haud ingens paruæ sub mœnibus urbis,
Incertum manib[us]ne hominum, Genione potentis
Naturæ formatus, ut hæc spectacula terris
Præberet, tantosque diu seruatus in usus
Hospitio cælum accipere cui plurima dorso
Incumbit rupes pendentibus vndique faxis
Aspera, & exesæ cingunt latera ardua cautes,
Defunctis operum domus haud ingrata colonis.
Huc heros tandem superata ambage viarum
Sic monitus, ducente deo, cu[m] coniuge sancta
Deu[en]it, multaque senex se nocte recepit.
Ac primum siccis ramalibus excitat ignem,
Stramineoque taro comitem locat, ægra cubantis
Membra super, vestem inuoluens, mox adligat ipsos
Permulgens, iam non duros, iam sponte sequentes
Quadrupedes, ut forte aderat fœnile saligna
Subfultum crate, & palmarum vimine textum.

Nunc age, Caſtalijs quæ nunquam audita sub antris,
Musarumve choris celebrata, aut cognita Phœbo,
Expediam. Vos secretos per deuia calleis
Cælicolæ, vos (ſi merui) monſtrate recessus
Intactos. ventum ad cunas, & gaudia cæli,
Mirandosque ortus, & tecta ſonantia ſacro
Vagitu. Stat ferre pedem, quâ nulla priorum

Obvia sint oculis vatum vestigia nostris:
 Tempus erat, quo nox tardis inuecta quadrigis
 Nondum stelliferi mediam peruenit olympi
 Ad metam, & tacito scintillant sydera motu:
 Cum syluæque urbæq; silent, cum fessa labore
 Accipiunt placidos mortalia pectora somnos:
 Non fera, non volucris, non picto corpore serpens
 Dat sonitum, iamque in cineres confederat ignis
 Ultimus, & fera perfusus membra quiete
 Scruposo senior caput addinauerat antro.
 Ecce autem nitor ex alto nouus emicat, omnemque
 Exuperat veniens atræ caliginis umbram,
 Auditique chori superum, & cælestia curuas
 Agmina pulsantum citharas, ac voce canentum.
 Agnouit sonitum, partusque instare propinquos
 Haud dubijs Virgo sensit lætissima signis:
 Protinus erigitur stratis, cæloque nitentes.
 Ad tollit venerans oculos, ac talia fatur,
 Omnipotens genitor, magno qui sydera nutu
 Aeriosque regis tractus, terrasque, fretumque,
 Ecquid adest tempus, quo se sine labe serenam
 Efferat in lucem soboles tua? quo mihi tellus
 Rideat, & teneris depingat floribus arua?
 En tibi maturos fructus, en reddimus ingens
 Depositum tu nequa pio iactura pudori
 Obrepat, summo defende, & consule cælo.

D E P A R T V V I R G.

Ergo ego te gremio reptantem,& nota petentem
Hubera care puer,mollī studiosa souebo
Amplexus tu blanda tuæ dabis oscula matri
Adridens, collōque manum,& puerilia nectes
Brachia,& optatam capies per membra quietem?
Sic memorat, fruiturque deo, comitūmque micanti
Agmine, diuinisque animum concentibus explet.
Atque olli interea reuoluto sydere felix
Hora propinquabat. Quis me rapit? accipe vatem
Diua tuum, rege diua tuum. feror arduus altas
In nubes, video totum descendere cælum
Spectandi excitum studio. Da pandere factum
Mirum, indictum, insuetum, ingens. absistite curæ
Degeneres, dum sacra cano. Iam læta laborum,
Iam non taeta metu, secli regina futuri
Stabat adhuc, nihil ipsa suo cum corde caducum,
Nil mortale putans illam natusque, patérque,
Quique prius, quam Sol cælo, quam luna niteret,
Spiritus obscuras ibat super igneus vndas,
Stant circum, & magnis permulcent pectora curis.
Præterea redeunt animo quæcunque verendus
Dixerat interpres: aeti sine pondere menses,
Seruat usque pudor clausa cum protinus aluo
(O noctem superis lætam, & mortalibus ægris)
Sicut erat folijs, stipulaque innixa rigenti,
Diuinum, spectante polo, spectantibus astris

LIBER II.

Edit onus. Qualis rorem cum vere tepenti
Per tacitum matutinis desudat Eous,
Et passim teretes lucent per gramina guttæ:
Terra madet, madet adspersa sub veste viator
Horridus, & pluuiæ vim non sensisse cadentis
Admirans, gelidas hudo pede proterit herbas.
Mira fides. puer ætherias iam lucis in auras
Prodierat, fœnōque latus male fultus agresti
Impulerat primis resonum vagitibus antrum:
Alma parens nulos intra præcordia motus,
Aut incuranteis deuexi ponderis ictus
Senferat, hærebant immotis viscera claustris.
Haud aliter, quam cum purum specularia Solem
Admittunt: lux ipsa quidem pertransit, & omneis
Irrumpens laxat tenebras, & discutit umbras:
Illa manent illæsa, haud ulli peruia vento,
Non hyemi, radijs sed tantum obnoxia Phœbi.
Tunc puerum tepido genitrix inuoluit amictu,
Exceptumque sinu, blandéque ad pectora pressum
Detulit in præsepe. hic illum mitia anhelo
Ore fouent iumenta. O rerum occulta potestas.
Protinus agnoscens dominum procumbit humi bos
Cernuus: & mora nulla, simul procumbit asellus
Submittens caput, & trepidanti poplite adorat.
Fortunati ambo, non vos aut fabula Cretæ
Polluet, antiqui referens mendacia furti,

DE PART VIRG.

Sidoniam mare per medium vexisse puellam.
Aut sua dum madidus celebrat portenta Citharon
Infames inter thyasos, vinosaque sacra
Arguet obsequio senis insudasse profani.
Solis quippe deum vobis, & pignora cæli
Nosse datum, solis cunabula tanta tueri.
Ergo dum refugo stabit circundata fluctu
Terra parens, dum præcipiti vertigine cælum
Voluetur, Romana pius dum templa Sacerdos
Rite colet, vestri semper referentur honores,
Semper vestra fides nostris celebrabitur aris.
Quis tibi tunc animus, quæ sancto in corde voluptas
O genitrix, cum muta tuis famulantia cunis,
Ac circum de more sacros referentia ritus
Aspiceres domino genua inclinare potenti,
Et sua commotum trahere ad spectacula cælum?
Magne pater, quæ tanta rudeis prudentia sensus
Lenijt! informi tantos quis pectore motus
Exciuit calor, & pecudum in precordia venit?
Ut quem non reges, non accepere tot urbes,
Non populi, quibus vna aras, & sacra tueri
Cura fuit, iam bos torpens, iam segnis asellus
Authorem latè, possessorémque salutent.
Vocibus interea sensim puerilibus heros
Excitus, somnum expulerat, noctémque fugarat
Ex oculis, iamque infantem videt, & videt ipsam

L I B E R I I.

Maiorem adspectu, maiori & lumine matrem
Fulgentem, nec quōquam oculos, aut ora mouentem,
Sublimēmque solo, superūm cingente caterua
Aligera. Qualis, nostrum cum tendit in orbem,
Purpureis rutilat pennis nitidissima Phœnix,
Quam varie circum volucres comitantur euntem.
Illa volans, Solem nativo prouocat auro
Fulua caput, caudam & roseis interlita punctis
Cæruleam: stupet ipsa cohors, plausūque sonoro
Per sudum strepit innumeris exercitus alis
Miratur lucem insolitam, miratur ouanteis
Cælicolum cantus senior tum victus, & amens,
Adtonitūsque animi, tantisque ardoribus impar
Corruit, & geminas vultum demisit in vlnas,
Adfususque diu telluri, immobilis hæsit.
Hic illum superi iuxta videre iacentem,
Vidit dia parens, nec longum passa seniles
Obduci tenebris oculos, dat surgere, & ægrum
Sustentare genu, tremulisque insistere plantis,
Diuinōsque pati vultus, superique nitorem
Ignis, & ætherias vibrantia lumina flamas.
Ille vbi paulatim vireis, animūmque resumpsit,
Nodoso incumbens baculo, modulantia primum
Agmina, regināmque deūm de more salutat.
Mox ipsum adcedens præsepe, vluāque palustri
Impositum spectans dominum terræque, marisque,

DE PART V VIRG.

(O timor, ò mentis pietas) puerilia membra
Non ausus tractare manu, cunctatur ibi auram
Insperatam auram diuino efflantis ab ore
Ore trahens, subito correptus numinis haustu,
Adflatusque deo, sic tandem voce quieta
Incipit, & lachrymis oculos suffundit obortis.

Sancte puer, non te pharijs operosa columnis
Atria, non variata Phrygum velamina textu
Excepere (iaces nullo spectabilis auro)
Angustum sed vix stabulum, male commoda sedes,
Et fragiles calami, lectaque paludibus herbæ
Fortuitum dant ecce torum laqueata tyrannos
Tecta, & regifico capiant aulæa paratu:
Te pater æterno superum ditauit honore
Illustrans, tibi syderei domus aurea cæli
Plaudit, inextinctosque parat natura triumphos.
Et tamen hanc sedem reges, hæc vndique magni
Antra petent populi, longè quos cœrula Calpe
Littore ab occiduo, nigrisque impellet ab Indis
Sol oriens, quos & Boreas, & feruidus Auster
Diuerso inter se certantes cardine mittent.
Tu pastor, tu dispersas reuocare per agros
Missus oueis latè, pectusque offerre periclis,
Prodigus ah nimium vitæ, per tela, per hosteis
Obscurum nemus irrumpons, rabida ora luporum
Compesces, saturumque gregem sub tecta reduces.

L I B E R I I I.

O mihi certa fides superum, decus addite terris
Nate deo, deus ipse, æterno è lumine lumen.
Te te ego, te circum genitrix, lætique ministri
Concinimus, primique tuos celebramus honores,
Longaque perpetuis indicimus Orgia fastis.

A C T I I S Y N C E R I S A N N A Z A R I I N E A P O L I

T A N I V I R I P A T R I C I I D E P A R T V V I R

G I N I S L I B E R T E R T I V S.

Vratum interea culmen bipatentis olympi
a Conscendit genitor, rerū inuiolata potestas,
Læta fouens tacito sub pectore: mox iubet
omneis

Ad se se acciri superos, quique atria longe
Obseruant, quique arcanis penetralibus adstant.
Præterea quos Eos Aurora per ortus,
Et quos occiduæ propior videt Hesperus oræ.
Nanque ferunt, olim leges cum conderet æquas
Rex superum, & valido mundum suspenderet axe,
Diuersas statuisse domos, diuersaque diuis
Hospitia, & dignos meritis tribuisse penates
Ordine cuique suos illi data tecta frequentant,
Armaque, & æratis adfigunt nomina valuis.

DE PART VIRG.

Haud mora fit celerant iussi, volat æthere toto
Cælicolum glomerata manus, pars igne corusco
Tota rubens, pars stelliferis innexa coronis
Ipse sedens, humeris chlamydem, fulgentibus aptat
Ingentem, & cælum pariter, terrasque tegentem.
Quam quondam (ut perhibent) vigilans noctesq; diésq;
Ipsa suo venit rerum natura Tonanti,
Adiecitque sacræ decus admirabile telæ,
Per medium, pérque extremas subtegminis oras
Immortale aurum intexens, grandesque smaragdos.
Illic nam varia mundum distinxerat arte
Gnara operum mater, certisque elementa figuris,
Et rerum species, animasque, & quicquid ab alta
Fundit mente pater generis primordia nostri
Cernere erat limum informem iam præpete penna
Defterri volucres liquidum per inane videres,
Iam syluis errare feras, pontumque natari
Piscibus, & vero credas spumescere fluctu.
Hic postquam aligeros gemmata sedilia cœtus
Accepere, pater solio sic infit ab alto,
Ætherij proceres (neque enim ignoratis & ausus
Infandos, dirumque acies super astra frementeis)
Si mecum iuuat antiquos ab origine motus
Inspicere, & veterum pariter meminisse laborum,
Quandoquidem hæc vobis peperit victoria laudem,
Huc animos, huc pacatas aduentite menteis.

Vos, cum omne arderet cælum seruibus armis,
 Arctoūmque furor pertenderet impius axem
 Scandere, & in gelidos regnum transferre Triones,
 Fida manus mecum mansistis, & vltima tandem
 Experti, cælo vicitria signa tulistis,
 Æternūmque alta fixistis in arce trophæum.
 Quos ego pro meritis insigni munere palmæ
 Donaui, regnique in partem, operūmque recepi,
 Præcipuōsque habui, lectōsque ad iussa ministros:
 Vsque adeò fixa antiqui stat gratia facti.
 Nec minus & nostras audistis sæpe querelas,
 Vidistisque graueis flammati pectoris æstus
 Tunc, cum prima nouas egit dementia gentes
 Arboris auricomæ cælestia carpere poma,
 Poma graui seros gustu læsura nepotes.
 Munere quin superūm indignas spoliastis, & vmbra
 Sacrorum late nemorum, assiduoque labore
 Multastis miseras, vitæ & breuioribus annis.
 Quid repetam veteri sumptas de criminе poenas?
 Exiliūmque informe Erebi, tenebrásque repostas?
 Quæ tacito mecum spectastis lumine, & ijdem
 Terrarum sortem mœsti indoluistis acerbam?
 Aut etiam vt nostri longo post tempore tandem
 Pectoris indomitas clementia vicerit iras?
 Visque arcana leueis sensim demissa per auras
 Fœcundam intactæ complevit Virginis aluum?

DE PART V VIRG.

An temere hoc, nullaque actum ratione putatis?
Quippe ita mansuras decuit me ponere leges,
Quò terræque, polusque, homines, diuine vicissim
Fœderibus starent certis, & pignore tanto
Seruarent memorem cognatæ stirpis amorem.
Quare agite, & iam nunc humana capessite fata,
Ac primum duris parui sub cautibus antri
Gramineos lustrate toros, lustrate beatam
Pauperibus sedem calamis, cunctique recenteis
Submissi cunas accedite, dum pia mater
Complexu in molli natum souet, hubera pernox
Indulgens teneris pueri rorantia labris,
Nec procul in stipula demisso pectori mutum
Procumbit pecus, & domini vestigia lambens
Peruigilat, longos fundit dum tibia cantus.
Hic faustos ortus pueri, noctemque verendam
Discursu per inane leui, passimque canoris
Laudibus excipite, & plausu celebrate fauentes
Omnia felicem ventura in secula pacem,
Certatimque renascentis cunabula mundi,
Victum anguem, victumque anguis furiale venenum.
Sic placitum, sic auersos coniungere terris
Cælicolas, sic ferre homines ad sydera certum est.
Hæc vbi dicta, nouum superis inspirat amorem,
Quo subito veteres deponant pectoris iras,
Obliti scelerum, patrisque exempla secuti

Terrarum flagrant studio,& mortalia curent.
 Nec mora,Lætitiam choreis tum forte vacantem
 Aduocat,hæc magni motusque,animosque Tonantis
 Temperat,& vultum discussa nube serenat.
 Lætitiam,quæ cælicolum per limina semper
 Discursat,raroque imas petit hospita terras.
 Curarumque expets,lachrymásque exosa virago,
 Exultat,totóque abigit suspiria cælo.
 Ut stetit ante patrem,terrásque accedere iussa est,
 Mobilibus pictas humeris accommodat alas,
 Leniménque viæ comites vocat. ilicet adsunt
 Iucundæ visu facies,Cantusque,Chorique,
 Gaudiáque,Plaususque,& honestis ignibus ardore
 Rectus Amor,quem nuda Fides,Spesque infacia luctus
 Vadentem,mira vñanimes pietate sorores
 Obseruant.sequitur mox inculpata Voluptas,
 Gratiáque,& níueam suadens concordia pacem.
 Cùmque propinquasset portæ,quæ maxima cælo
 Dicitur,æternumque micat radiata coruscis
 Astrorum signis,quando mortalibus ægris
 Dant nimbos aliæ,& damnant caligine terras:
 Succinctæ occurunt Horæ properantibus alis,
 Insomnes Horæ:nanque his,fulgentia diuūm
 Limina,& ingentis custodia credita cæli.
 Protinus æratos impulso cardine posteis
 Cum sonitu,magnoque polos cassante fragore

d.j.

DE PART V VIRGIL

Præpandunt obnixæ humeris. Volat illa per auras
Obscura sub nocte nitens, gratantur eunti
Sydera, iam festas meditatur Luna choreas,
Exultant Hyades, gaudet mutata Bootes
Plaustra auro, totosque auro fulgere iuuenos.
Tunc primùm visa est miseri post fata parentis
Risiſſe Erigone, & longum posuisse dolorem,
Armatoque ensis subducitur Orioni.

Vt verò vmbrosis posuit vestigia syluis,
Culmina confundit pastorum, atque omnia late
Perluſtrans tacitis oculis loca, concutit alas
Adplaudens, pictosque ſinus ſub nocte coruſcans
Subrifit lætum, puraque in luce refuſit.
Primi illam ſenſēre canes, ſenſēre iacentes
Hœdorum paſſim per dura cubilia matres,
Balatūque ouium valles ſonuere propinquæ,
Saxaque, & adtoniti caput erexere magistri,
Tunc ait. O parui vigiles gregis, o bona pubes
Syluarum, ſuperis gratum genus, ite beati
Pastores, ite, antra nouis intendite fertis,
Reginam ad cunas, poſitumque in ſtramine regem.
(Certa fides) alti iam iam moderator olympi
Cernere dat. properate, nouique tepentia lactis
Munera, cūmque ſuo date condita ſubere mella,
Insuetum & ſyluis ſtipula deducite carmen.
Nec plura effata, in nubes tacitura recessit,

Et penitus nigra noctis se condidit umbra.
 Olli inter se se vario sermone volant,
 Quid superum mandata velint, quas querere cunas,
 Quos iubeant reges, quae cingere frondibus antra.
 Continuo varijs innectunt tempora ramis,
 Nec titur & lentiscus, opacaque arbutus umbræ,
 Rosque maris, buxusque, & densa comas terebinthus,
 Cunctaque frondenti redimitur turba corona.
 Mox syluam exquirunt omnem, saltusque reposos
 Flammiferis lustrant tedis ardere putares
 Arua procul, totumque incendi lumine montem.
 Tandem inter dumos fessi, sub rupe cauata
 Speluncam adspiciunt, vocemque rudentis aselli
 Auribus accepere. vident ipsumque, bouemque,
 Longeumque senem, stantemque ad lumina matrem
 Insomnem, & pressis refouentem pignus in vlnis.
 Ergo imperatae gauisi munere fortis
 Ocyus ingentem procero stipite laurum,
 Auulfamque solo palmam ab radicibus imis
 Ad tollunt humeris, perque interualla canentes
 Cum plausu, choreisque, & multisono modulatu
 Vestibuli ante aditum statuunt, omnemque coronant
 Fronde locum, grandes oleas, cedrosque comanteis
 Adfigunt, longisque aduelant limina fertis,
 Et late Idaliam spargunt cum baccare myrtum.
 Quos bonus ex antro dictis ingressus amicis

d.ij.

D E P A R T V V I R G.

Compellat senior, placidâque hæc voce profatur,
Dicite pastores (neque enim sine numine, credo,
Tam certum tenuistis iter) cui tanta paratis
Munera: cui virides ramis frondentibus umbras
Texitis? ànne aliquis superum patre missus ab alto
Has docuit sedeis, locaque hæc adcedere iussit?
Sic memorans, se se lætum venientibus obfert.

Illi autem. Noua per tenebras, noua lucis imago
O genitor. media visa est modo lumina sylua
Spargere, & in nostras diffundere gaudia menteis,
Siue deus cælo veniens, seu forte deorum
Nuntius, in dubio est. nos vultum, habitumq; loquentis
Vidimus, & motas per noctem audiuimus alas.
Sic fati, iungunt dextras, mox ordine longo
Antrum introgressi, calathis sylvestria plenis
Dona ferunt, matrem & læto simul ore salutant.
Tum puero adstantes Lycidas, & maximus AEgon,
AEgon, Getulis centum cui pascua campis,
Centeni per rura greges Massyla vagantur,
Ipse caput late, qua Bagrada, qua vagus errat
Triton, Cinyphæ qua deuoluuntur arenæ
Ingens agricolis, ingens pastoribus AEgon.
At Lycidas, vix vrbe sua, vix colle propinquo
Cognitus, æquoreas carmen deflexit ad vndas,
Et tamen hi non voce pares, non viribus æquis
Inter adorantum choreas, plaususque deorum

Rustica septena modulantur carmina canna.

Hoc erat alme puer, patrijs quod noster in antris
 Tityrus ad tritæ spreuit rude carmen auenæ,
 Et cecinit dignas Romano Consule sylvas.
 Vitima Cumæi venit iam carminis ætas,
 Magna per exactos renouantur secula cursus.
 Scilicet hæc Virgo, hæc sunt Saturnia regna,
 Hæc noua progenies cælo descendit ab alto.
 Progenies, per quam toto gens aurea mundo
 Surget, & in medijs palmes florebit aristis.
 Qua duce, si qua manent sceleris vestigia nostri,
 Irrita perpetua soluent formidine terras,
 Et vetitum magni pandetur limen olympi.
 Occidet & serpens, miferos quæ prima parentes
 Elusit, portentificis imbuta venenis.
 Tú ne deum vitam accipies? diu iisque videbis
 Per mistos heroas, & ipse videberis illis?
 Pacatumque reges patrijs virtutibus orbem?
 Adspice felici diffusum lumine cælum,
 Camposque, fluijolque, ipsaque in montibus herbas.
 Adspice venturo lætentur ut omnia seculo.
 Ipse lacte domum referent distensa capellæ
 Hubera, nec magnos metuent armenta leones,
 Agnaque per gladios ibi secura nocenteis,
 Bisque superfusos seruabit tincta rubores.
 Interea tibi parue puer munuscula prima

DE PART V VIRG.

Contingent ederæque, intermisti'que corymbi,
Ipsa tibi blandos fundent cunabula flores,
Et duræ quercus sudabunt roscida mella,
Mella dabunt quercus, omnis feret omnia tellus.
At postquam firmata virum te fecerit ætas,
Et tua iam totum notescent facta per orbem,
Alter erit tum Tiphys, & altera quæ vehat Argo
Delectos Heroas, erunt etiam altera bella,
Atque ingens Stygias ibis prædator ad vndas.
Incipe parue puer risu cognoscere matrem,
Chara dei soboles, magnum cæli incrementum.
Talia dum referunt pastores, auia longe
Responsant nemora, & voces ad sydera iactant
Intonsi montes, ipsæ per confraga rupes,
Ipsa sonant arbusta, deus, deus ille Menalca.
Hic subito magnum visi per inane volatus
Cælestum cuti usque alacres, alacrèisque recursus,
Auditæque procul voces, sonitusque rotarum,
Scilicet innocuis per sudum exercitus armis
Ibat ouans, diuise acies, terna agmina ternis
Instructa ordinibus belli simulachra ciebant.
Ter clypeis iam cedentes inuadere nubeis
Aspiceres, vacuas ter mittere tela per auras,
Ter clamare ducem. mox diffita cogere signa,
Atque unam latæ faciem præferre phalangis,
Rursus & aërios percurrere milite campos.

Semotōsque alios constanti incedere passū
 Nubila per, latásque vias, & iungere nexū
 Brachia, perpetuis quatientes motibus alas,
 Gestantésque manu nostræ argumenta salutis
 Spinásque, clauósque, horrenti & vimine fasceis,
 Hæsurámque hastam lateri, medicatáque felle
 Pocula, sublimémque crucem, immanémq; columnam.
 Ibant, & dulci mulcebant æthera cantu.
 Innumerās alij laudes, & magna parentis
 Facta canunt, vt prima noui fundauerit orbis
 Moenia, tellurémque vagis discluserit yndis.
 Vt passim varios caelo suspenderit ignes,
 Lunámque, stellásque, vt magni lumina Solis
 Iam late extremo tenebris oriente fugatis
 Protulerit. Tu belligeras metuende cohortes
 Deijs, exturbásque polo, tu fulmine quassas
 Cum duce signa suo, nigróque inuoluis Auerno,
 Cocytúmque iubes, tristeisque habitare lacunas.
 Tergemini cecinere axes, te maxima tellus
 Victorem, cecinit vastis cum fluctibus æquor.
 Nec te hominum fraudes, non auertēre nefanda
 Crimina, sed læto spectas mortalia vultu,
 Dignatásque tuo solaris numine terras.
 Salue magne opifex cæli, rex maxime diuūm,
 Terrarūmq; hominūmq; salus, quem sydera, quem Sol,
 Quem metuunt reges tenebrarū, & tartarus ingens,

d.iiij.

Cui late humanum seruit genus, omnia solus
 Qui regis, omnia amas pariter. tibi nomina mille,
 Mille potestatum, regnorum insignia mille.
 Salve author, salve immensi dominator olympi,
 Et nobis felix, terrisque labantibus adfis,
 Ingeminant plausum nubes, latèque per auras
 Discursat vox, & cæli conuexa resultant.
 Herboſo tum forte toro, vndisonisque sub antris
 Venturas tacito voluebat pectore forteis
 Cæruleus Rex, humentum generator aquarum
 Iordanis. quem iuxta hilari famulantia vultu
 Agmina densentur natæ, pulcherrima Glauce,
 Dotoque, Protoque, Galenaque, Lamprothoéque
 Nudæ humero, nudis discincta veste papillis,
 Callyroe, Byróque, Pherusâque, Dinamenéque,
 Asphaltisque adsueta leues fluitare per vndas,
 Ips aque odoratis perfusa liquoribus Anthis,
 Anthis, qua non vlla nouos miscere colores
 Doctior, aut pictis caput exornare coronis.
 Mox Hyale atque Thoe, & vultu nitidissima Crene,
 Gongistéque, Rhoéque, & candida Limnoria,
 Et Dryope, & virides Botane resoluta capillos.
 Ore omnes formosæ, albis in vestibus omnes,
 Omnes puniceis euinctæ crura cothurnis.
 Ipse antro medius, pronaque adclinis in vrna
 Fundit aquas. nitet vrna nouis variata figuris

L I B E R I T I .

Crystallo ex alba, & puro perlucida vitro,
Egregium decus, & superum mirabile donum.
Vmbrosis hic sylua comis, densisque virebat
Arboribus. cerui passim, capreæque fugaces
Æstuum viridi captabant frigus in umbra.
In medio, auratis effulgens fluctibus amnis
Errabat campo, & cursu læta arua secabat.
Hic iuuenis fuluis velatus corpora setis
Stans celso in scopulo, regem, dominumque deorum
Vorticibus rapidis, medioque in fonte lauabat.
At viridi in ripa lecti de more ministri
Subcincti expectant, prorisque in flumina palmis
Protendunt niueas cælestia linteas vestes.
Ipse pater cælo late manifesta sereno
Signa dabat, natoque leuem per inane columbam
Insignem radijs mittebat, & igne corusco.
Adtonitæ circum venerantur numina nymphæ,
Et fluuius refugas ad fontem conuocat vndas.

Talia cælata genitor dum spectat in vrna
Fatorum ignarus, oculosque ad singula voluit
Admirans, videt insolitos erumpere fonteis,
Ingentemque vndare domum, cauaque antra repleri
Fluctibus, atque nouum latices sumpsisse saporem.
Dumque hæret, pauitatque simul, dum subleuat vndis
Muscosum caput, & taurino cornua vultu,
Adspicit insuetas late florescere ripas,

DE PARTV VIRG.

Claraque per densas discurrere lumina sylvas
Pastorum ludo, & laetos ad sydera cantus,
Diuinasque audit voces, & numina passim
Aduenisse deum testantia protinus ambas
Ad cælum palmas hilaris cum voce tetendit.

O maris, O terræ, diuimusque, hominumque repertor,
Quis tua vel magno decreta incognita cælo
Detulit huc audax, mediisque abscondit in vndis?
Ipse mihi hæc quondam (memini) dum talia mecum
Sæpe agitat, repetitque volens, narrare solebat
Cæruleus Proteus: mendax si cætera Proteus,
Non tamen hoc vanas effudit carmine voces,
Adueniet tibi Iordanes properantibus annis,
Adueniet, mihi crede, inquit (certissima cælum
Signa dedit, nec me delusum oracula fallunt)
Qui te olim Nili supra septemplicis ortus,
Supra Indum, & Gangem, fontemque binominis Istri
Adtollet fama: qui te Tyberique, Padoque
Præferet, atque tuos astris æquabit honores.
Cuius in aduentu tristes discedere morbi
Corporibus passim incipient. Iam victa repente
Cessabit, turpeis squamas, maculasque remittet
Dira lues, lacrōsque Elephas effusus in artus.
Vlcera sanguineo fistet manantia tabo.
Quin & lethales (dictu mirabile) febres
Diffugient iussæ, possessaque membra relinquunt:

Cedet & infestæ violentior ira Dianæ,
 Ira nocens, quæ fulminea velut icta ruina
 Corpora cum gemitu ad terram prosternit, & igni
 Interdum, nunc perdere aqua (miserabile visu)
 Festinat Stygio nimirum armata veneno
 Exuperat vis, & spumas agit ore tumenteis.
 Nec iam vltra longo vires minuente veterno
 Tabificus per operta impune vagabitur hydrops
 Exitio obrepens miserorum, atque omnia latè
 Viscera per varios perdet tumefacta dolores.
 Non alias vincitæ tam crebra silentia linguae
 Abrumpent, noctem aut toties, tenebrásque priores
 Excutient oculi, qui nunquam sydera, nunquam
 Ardentem magni viderunt lampada Solis.
 Multa quidem maiora fide, sed vera, sed ipsos
 Quæ teneant spectantum oculos, possum ore referre,
 Sed propero: ventura tamen mirabitur ætas.
 Cernere erit, claudos passim genua ægra trahentes
 Firmato subitos extendere poplite gressus.
 Tum neruis labefacta, diuque trementia membra
 (Quis credat, nisi certa meus mihi cantet Apollo?)
 Restrungi, & validas cum robore sumere vires.
 Atque alias rapto iussus consurgere lecto
 Haud mora, profliet: passuque in templa citato
 Contendens, onus ipse humeris portabit ibi ingens
 Clamor, & innumeræ circum donaria voces
 Spectantis populi, & rerum nouitate paudentis.

DE PART VIRG.

Parte alia extinctam penitus, sensuque carentem
Ad sua iam cernes reuocari munera dextram.
Nec minus & tacta compesci veste cruorem
Foemineum, exanguésque artus, pallentiaque ora
Ilicet obstructis calefacta rubescere venis.
Ipsas quinetiam furias sub Tartara pelli,
Immanes Erebi furias tum fessa leuari
Pectora, vexatosque malis cruciatibus artus.
Hinc vacuas late impleri stridoribus auras
Dirarum frustra clamantum, ac saua trementum
Verbera, perque cauas conantum euadere nubeis.
Iam deploratis vitam post funera reddi
Corporibus video: iam moestam incedere pompam,
Feralémque anteire tubam. mox gaudia matrum
Insperata, patrúmque hilares verso ordine fletus,
Et circunsusam populis lētantibus urbem.

Huic tu nutanteis quoties adsurgere montes
Et (mirum) insuetas curuare cacumina sylvas
Adspicies, quoties humenti in gramine ripæ
Aut solantem æstus, aut lenes pectore somnos
Carpentem, tenui adsuesces mulcere susurro,
Macte tuis meritò ripis, macte omnibus vndis,
Ad te deposito properabunt numina fastu,
Nudabuntque sacros artus, & carmina dicent
Ad numerum, cum tu felix iam flumine sancto
Authorem rerum, diuūmque, hominūmque parentem

L I B E R III.

(Tantus honos, laus tanta tuo Rex maxime fonti)
Exutum veste accipies, atque hospite tanto
Ad tonitus, trepidas hortabere voce Napæas.
Ite citæ, date thura pias adolenda per aras
Cæruleæ comites, viridiique sedilia musco
Instruite, & vitreis suspendite ferta columnis.
Purpureas miscete rosas, miscete hyacinthos,
Liliaque, & pulchro regem conspergite nimbo.
Tunc nomen late clarum Iordanis ad auras
Ad tollent montes, Iordanem maxima circum
Æquora, Iordanen syluæque, amnesque sonabunt.

Illa autem humanis quanuis latura ruinis
Auxilium, finemque dies, gratissima quanuis
Vrbibus adueniat, totumque optanda per orbem:
Fluminibus tamen, & nostris felicior vndis
(Siqua fides, siqua est veri prudentia Proteo)
Ostendet roseos stellis ridentibus ortus.
Quandoquidem non diuitias, non quæret honores
Ille patris decus, ac virtus, mortalia postquam
Membra sibi, & fragiles jam sponte induxit artus
Non sceptrum inuadet Cyri, non Caspia regna
Diripiet, non exuuijs Babylôna superbam
Eruet, aut alto scandet Capitolia curru
Militibus circum, & læto comitante senatu.
Sed maris vndisoni tractus, & littora longe
Curua secans, media socios sibi quæret in acta,

DE PART VIRG.

Dispersosque mari nautas, nudosque colonos
Vndarum, sinuosa fretis iactare parantes
Retia, vexatas aut iam reparare sagenas
Sollicitos, patris ad solium, ac sua tecta vocabit.
Atque ollis ius omne, potestatēmque medendi
Adiūciet, pellent morbos, denteisque retundent
Vipereos, Orcique acies, ac monstra fugabunt.
Quin & custodes foribus radiantis olympi
Præficiet, seruare aditus, & claustra iubebit
Aurea, quæ non vlla queat vis sœua nocere
Eumenidum, durique umbrarum obſistere postes.
Tum sedes paſſim emeritis duodena per aſtra
Inſtituet, diſtincta ſuos de more ſequetur
Turba duces, illi leges, & sancta vocatis
Iura dabunt, plauſu ſociorum, atque agmine lati.
Felices, qui iam cymba, remisque relictis
Alta ſerenati conſcendent culmina cæli.
Præterea (Si certa fides, nec vana futuri
Gaudia) cognatas etiam ſpectabimus vndas
Lenæos verti in latices, ea prima deum Rex
Arcana, hos primos per ſigna oſtendet honores
Accepti late imperij: mirabitur auctus
Lympha ſuos, iuſſa inſuetum ſpumare capaces
Per pateras, largéque nouum diſfundere nectar,
Et mensas hilarare, & felices Hymenæos.
Nec ſemel ille altum remis euectus in aquor,

Cum iam frustrato socios rediisse labore
Accipiet, præda ingenti ditabit, & hudos
Squamigerum strata cumulos exponet in alga.
Iratos etiam fluctus, tumidæisque procellas
Miscentesque imo turbatam gurgite arenam,
Iamque superiecto mersuras æquore puppim
Imperio premet increpitans. cadet arduus vndæ
Impetus, atque audisse minantis iussa putares.
Euroſque Zephyroſque, & ouanteis turbine Coros.
Quid loquar, vt gemino numerosas pisce cateruas,
Munere & exiguo Cereris, miserabile vulgus
Matres atque viros pariter per gramina pascet,
Vt iam bis senis redeant fragmenta canistris?
Aut intempeſta gradiens vt nocte per altum
Libera ſubstrato ponet veſtigia ponto,
Vixque vndas ſicco tanget pede: ſcilicet olli
Adnabunt blandæ Nereides. humida paſſim
Sternent ſe freta, tum fundo Neptunus ab imo
Excitus, agnoscet dominum, poſitòque tridente
Cum Phorco, Glaucōque, & ſemifero comitatu
Proſiliēt, trepidūſque ſacris dabit oſcula plantis.
Sed quid ego exili vectus ſuper alta phafelo
Cuncta ſequor memorans: non ſi Parnafia Muſæ
Antra mihi, ſacrōſque aditus, atque aurea pandant
Limina, ſufficiam: non, ſi mihi ferrea centum
Ora ſonent, centūmque ærato è gutture ſinguæ

DE PART V VIRG.

Vocibus expument agitantem pectora Phœbum,
Laudatos valeam venturi principis actus
Enumerare, nouoque amplecti singula cantu.

Hæc senior quondam felici pectore Proteus
Vaticinans (vt forte meo diuenterat antro)
Præmonuit: nunc euentus stat signa futuri
Expectare. nitor roseo sed fulsis ab ortu
Clarior, & radijs dux præuia matutinis
Oceani procul extremo se littore tollit
Exoriens Aurora, sinuque induita rubenteis
Ante diem citat auricomos ad frena iugales.
Et iam consuetis tempus me currere ripis
Vndantem, magnisque lacus, & prata secantem
Vorticibus. viden' vt noſtros agit impetus amnes?
Iordanenque vocat tumidarum murmur aquarum?
Sic fatus, confestim humeris circundat amictus
Insolitos, quos pulchrae hudiſ neuere sub antris
Naiades, molli ducentes stamina musco,
Sidoniisque rudeis saturantes murice telas,
Aurea conferto variarunt sydera limbo:
Atque ita ſe tandem currenti reddidit alueo
Spumeus, & motas aspergine misquit vindas.
Hactenus ò Superi partus tentasse verendos
Sit fatis optatam poſcit me dulcis ad umbram
Pausilypus, poſcunt Neptunia littora, & Hudiſ
Tritones, Nereusque ſenex, Panopéque, Ephyréque,

Et Melite:quæque in primis mihi grata ministrat
Otia,Musarūmque cauas per faxa latebras
Mergillina:nouos fundunt vbi citria flores,
Citria Medorum sacros referentia lucos,
Et mihi non solita nectit de fronde coronam.

F I N I S.

ACTII SYNCERI SANNAZARII DE MORTE CHRISTI DOMINI AD MORTALES LAMENTATIO.

I quando magnum mirati surgere Solema
s Oceano, & toto flāmas diffundere cælo,
Certatimque suo terras ambire meatu
Noctiuagam Phœben præcinctam cornibus aureis,
A Eternosque astrorum ignes,cælique micantes
Scintillare oculos,aliquem dare iura putastis
Atque polo regnare hominum,rerūmque parentem,
Cui mare,cui tellus,cui pareat arduus æther,
Cuncta supercilio qui temperet:hunc simul ægri
Mortales(sì vestra dolor præcordia tangit)
Adspicite,immiti traiectum pectora ferro,
Pectora,fœdatásque manus,perfus áque tabo
Ora,cruentatūmque caput,crinésque reuulsos
Adspicite,& plenos lachrymarum fundite riuos.
Heu scelus,heu crudele nefas,iacet altus olympi

e.j.

DE MORTE CHRISTI

Rector, & amissō torpent elementa magistro.
Quinetiam vacuum adsueto sine pondere cælum
Nutat, & ipsa suum quærunt solia aurea regem.
Quem diuersa procul sæuo cum crimine tellus
Ignotum populis caput, & miserabile corpus
Sustinet, exanguésque sinu complectitur artus,
Et tremefacta, graues testatur murmure questus.
Testatur Sol ipse suum sub nube dolorem
Iam latitans, atraque notans ferrugine frontem.
Tu quoque deformésque genas, pallentiāque ora
Contegis, inferiásque tuo das Luna Tonanti,
Auratum flauo tondens de vertice crinem,
Et lachrymas huda fundens in nocte tepenteis.
Nec minus abruptis fama est exisse sepulchris,
Pérque vias errasse nouis simulachra figuris,
Excitásque umbras, medias v'lulasse per vrbes
Sub noctem, & notos questu impleuisse penates.
Quid non & pelagi rabies ad tollere fluctus
Immanes vīsa est: monteisque euoluere aquarum
Deiectura vrbes, terrásque haustura profundo?
Cum simul & caput vndisonis emersus ab antris
Cæruleus Triton rauco super æquora cornu
Constrepert, nautásque horrenda voce moneret
Naturæ cecidisse patrem, regémq; deúmq;
Hæne manus vasti iunxerunt fœdera mundi?
Harum opus est quodcunq; iacet, quodcunq; mouetur,

LAMENTATIO

Quicquid vbique parens rerum Natura gubernat,
Frugiferens tellus, fœtumque animantibus æquor,
Vitalisque aër, atque ignibus æthra coruscis.
Et nunc (prò facinus, quantum potuere nocentum
Flagitia) immisis dant peruvia vulnera clavis,
Liuenteisque atro foedant squalore lacertos.
Heu caput indignum spinis, venerandaque cælo
Et toties clara stellarum implexa corona
Cæsaries, heu pectus hians, conuulsaque dira
Barba manu, tunsiique artus, & frigida membra.
Vosne pedes cælum premere, & vaga sydera sueti,
Fulgentisque domos, superum sublimia tecta,
Tam saepe immanes perpessi cuspidis ictus
Et terram, & duras sparsissim sanguine cauteis?
Nec trepidat mens cæca hominum: quæ tanta tenaci
Durities in corde riget? num nigra videtis
Tartara, tot claris hominum viduata trophæis,
Desertisque in nocte domos, & tristia regna?
Felicitisque animas lætum Pæana canentes
Pone sequi regem, & cælo infedisce sereno?
Quid si non tantos subiisset sponte labores,
Humanamque sua pensasset morte salutem
Ille fator rerum, & summi mens certa parentis,
Qui nutu ingentes mundi moderatur habenas?
Ut tandem intactos picea Phlegethontis ab vnda
Post obitum æternæ donaret munere lucis,

e.ij.

DE MORT E C H R I S T I

In partémque suorum operum, regnique vocaret:
Tantus amor, generis seruandi & gloria nostri.
Quare agite, ex animis Mortales pellite vestris
Siquid adhuc manet antiqua de forde relicum,
Mendacésque deos, & detestanda priorum
Sacra prophanatis tandem detrudite ab aris.
Imbuat effuso terram nec sanguine taurus,
Nec miser ille suæ diuulsus ab vbere matris
Ignotos agnus balet super hostia cultros.
Viuat ouis, viuat quicquid sub Sole creatum est:
Mentem animumque deo, non thura, aut exta parate.
Has illi pecudum fibras, hæc reddite dona.
Cernitis vt prouum flectat caput: aut pia pandat
Brachia: & ingratas vocet ad sua vulnera gentes:
Oblitásque viæ moneat meminisse relíctæ,
Scilicet amplexus non reiecturus amicos:
At vos obtusas ignari auertitis aures,
Infelix genus, & saeuæ ludibria mortis,
Nec quanta à tergo iam instent tormenta, videtis.
Tempus erit, cum vestra illum commissa notantem,
Multantémque reos, altaque in nube sedentem
Adspicietis, & horrentes tremor opprimet artus.
Nec iam ferre oculos flamarum ardore coruscos,
Aut tumidos acie vultus contendere contrâ
Audebit quisquam sibi conscius. ibit in ignes
Turba nocens, fontésque exfoluet corpore poenas.

L A M E N T A T I O.

Pallentésque æternum amnes, vastásque lacunas
Cocytí colet, & furias horrescet hiantes,
Atque animum monitis non intendisse pigebit.
Tunc vos exactæ capient mala tædia vitæ
Expertes cæli, atque auræ sub nocte profunda,
In'que caput trifidos nequicquam optabitis ignes,
Et frustra erectas tolletis ad æthera palmas.
Quos superûm cœtus, & fortunata piorum
Agmina, vix lachrymis poterunt spectare retentis
Inuidiæ stimulis, dirísque vtricibus actos.
Ergo vitales miseri dum carpitis auras,
Dum compos mens ipsa sui est, dum certa facultas,
Dum ratio, tempusque finunt, simul ite frequentes,
Ite pij, veniam factis exposcite vestris,
Ite, animos purgate, Orcique inhibete rapinas,
Et tandem patrio mentem conuertite cælo.
Sic rex ille hominum vacui spoliator Auerni
Oblitus scelerum, cognatæ stirpis amore,
Promissaque memor, menteis intrabit amicas,
Vestrâque posthabitatis recolet præcordia templis.
Postque tot exhaustos vitæque, obitûsque labores,
Illo, quo pluuias, quo pellit nubila, vultu
Ablutos labe excipiet, lætûsque reponet
Sydereos inter proceres, sanctumque senatum,
Sub pedibusque dabit stellantia cernere claustra.

F I N I S.

e.ij.

ACTII SYNCERI SANNAZARII

PISCATORIA.

EGLOGA PRIMA
PHYLLOS.

Lycidas. Mycon.

LY. M Irabar, vicina Mycon per littora nuper
Dum vagor, expectoque leues ad pabula
Thynnos,

Quid tantum insuetus streperet mihi coruus, & hude
Per scopulos passim fulicæ, pérque antra reposæ
Tristia flebilibus complerent saxa querelis.
Cum iam nec curuus resiliret ab æquore delphin,
Nec solitos de more choros induceret vndis,
Ecce dies aderat, charam qua Phyllida terræ
Condidimus, tumulōque pias defleuimus umbras
Ah miseri, & posthac nec tristes linquimus auras,
Nec dubitat sœuus solatia ferre Pylemon.

My. Scilicet id fuerat, tota quod nocte vaganti
Huc illuc, dum Paſſyli pilatus omne pererro,
Piscoſ amque lego celeri Neſida phæſelo,
Nescio quid queruli gemerent lachrymabile mergi.
Phyllis ad inferias, Phyllis (ſi credimus) illos
Ad gemitum ò Lycida, tumulique ad sacra vocabat.

- LX. Eheu chare Mycon qualis spectacula pompæ
 (Nunc recolo) quas ipse manus, quæve ora notaui
 His oculis•his,inquam,oculis quæ funera vidi
 Iufelix.nec me tandem dolor improbus egit
 In scopulos,in saxa,rogóve absumpsit eodem
 Ignea vis,vel saltem aliquis deus æquore mersit.
- MY. O Lycida Lycida,nónne hoc felicius illi
 Euenisse putas?quàm si sumosa Lycotæ
 Antra,vel hirsuti tegetem subiisset Amyntæ?
 Et nunc heu viles hamo sibi quæreret escas,
 Aut tenui laceras sarciret vimine naſſas?
 Sed tu,siquid habes veteres quod lugeat ignes,
 Quod manes,cinerésque diu testetur amatos,
 Incipe,quandoquidem molles tibi littus arenas
 Sternit,& infani posuerunt murmura fluctus.
- LX. Immò hæc,quæ cineri nuper properata parabam
 Carmina,ab extremo cum iam caua littora portu
 Prospicerem,& niuei venerarer faxa sepulchri,
 Incipiam•tu coniferas ad busta cupressus
 Sparge manu,& viridi tumulum super intege myrto.
- MY. En tibi cærulei muscum æquoris,en tibi conchas
 Purpureas,nec non toto quæſita profundo,
 Et vix ex iinis euulſa coralia saxis
 Adferimus•tu solennes nunc incipe cantus,
 Incipe,dum ad solem Baianus retia Milcon
 Explicat,& madidos componit in orbe rudentes.

LY. Quos mihi nunc Diuæ scopulos, quæ panditis antra
 Nere i-des: quas tu secreti litoris herbas
 Glauce pater, quæ monstriferis mihi gramina fuccis
 Ostendes nunc Glauce: quibus tellure relicta
 Ah miser, & liquidi factus nouus incola ponti
 Te sequar in medios mutato corpore fluctus,
 Et feriam bifida spumantia marmora cauda:
 Nam quid ego heu solis vitam sine Phyllide terris
 Exoptem miser! aut quidnam rapta mihi luce
 Dulce putem! quidve hic sperem? quid iam morer vltra
 Infelix! an vt hac vili projectus in alga
 Arenteis tantum frutices, desertaque cernam
 Littora, & ingrato iactem mea verba sepulchro?
 Scilicet hos thalamos, hos felices Hymenæos
 Concelebrem! sic speratæ mihi gaudia tedæ
 Dat Venus: ambiguos sic dat Lucina timores?
 Quis mihi, quis tete rapuit dulcissima Phylli?
 Phylli meæ quondam requies, spesque vnica vitæ,
 Nunc dolor, æternusque imo sub pectore luctus.
 Non licuit tecum optatos coniungere somnos,
 Dulcia nec primæ decerpere dona iuuentæ,
 Aut simul extremos vitam producere in annos.
 Nunc te (quis credat!) lapis hic habet, & mihi nusquam es
 Nusquam terrarum Phyllis sed fabula, & umbræ
 Frustrantur miseras per dira insomnia noctes.
 Me miserum, qua te tandem regione requiram?

E G L O G A I.

Quāve sequar? per te quondam mihi terra placebat,
Et populi, lātēque suis cum mōnibus v̄bes:
Nunc iuuat immensi fines lustrare profundi,
Pérque procellosas errare licentius vndas
Tritonum immistum turbis, scopulosaque Cete
Inter, & informes horrenti corpore Phocas,
Quò nunquam terras videam. iam iam illa tot annis
Culta mihi tellus, populique, vrbēsque valete,
Littora chara valete, vale simul optima Phylli.
Nos tibi, nos liquidis septem pro fluctibus aras
Ponemus, septēmque tibi de more quotannis
Monstra maris magni vitulos mactabimus hirtos,
Et tibi septenis pendebunt ostrea fertis,
Ostrea muricibus variata, albisque lapillis.
Hic tibi Nifæe, & flauos resoluta capillos
Cymodoce, mitisque pia cum matre Palæmon,
Et Panope, & Siculi custos Galatea profundi
Solenneis nectent choreas, & carmina dicent,
Quæ Proteus quondam diuino pectore vates
Edocuit, magni cum funera fieret Achillis,
Et Thetidis luctus consolaretur amaros.
At tu, siue altum felix colis æthera, seu iam
Elysios inter manes, coetūsque verendos
Lethæos sequeris per stagna liquentia pisces,
Seu legis æternos formoso pollice flores
Narcissumque, crocūmque, & viuaceis amaranthos,

PHYLIS

Et violis teneras misces pallentibus algas,
Adspice nos, mitisque veni, tu numen aquarum
Semper eris, semper lætum pescantibus omen.
Vt Nymphis, Nereisque, vt flauicomæ Amphitrite,
Sic tibi vñtrices fundent libamina cymbæ.
Interea tumulo supremum hoc accipe carmen,
Carmen, quod tenui dum necit arundine lirium
Piscator legat, & scopulo suspireret ab alto.
In gremio Phyllis recubat Sirenis amatæ,
Consurgis gemino felix Sebethæ sepulchro.

- LY. Dulce sonant Lycida tua carmina, nec mihi malim
Halcyonum lamenta, aut hudo in gramine ripæ
Propter aquam dulces cycnorum audire querelas.
Sed tu, sic faciles vicina Megaria semper
Sufficiat conchas, sic proxima Mergilline
Ostrea, saxosque ferat tibi rupis echinos:
Quandoquidem nox obscuras iam distulit umbras,
Nec dum permensis cælum Sol: incipe rufus,
Atque itera mihi carmen, habent iterata leporem.
LY. Ne miserum, ne coge Mycon. sat lumina, sat iam
Exhaustæ maduere genæ. dolor(aspice) siccas
Obduxit fauces, quatit & singultibus imum
Pectus, anhelantemque animam vox ægra relinquit.
Et tamen hæc aliâs tibi nos, & plura canemus,
Fortasse & meliora, aderit si musa canenti.
Quin & veliferis olim hæc spectanda carinis

E G L O G A I I

Seu Prochytae, seu Miseni sub rupe patent
Inscribam, grandeisque notas ferrugine ducam:
Præteriens quas nauta mari percurrat ab alto,
Et dicat, Lycidas Lycidas hæc carmina fecit.
Sed quoniam socij passim per littus ouantes
Expectant, poscuntque tuas ad retia vires,
Eia age iam surgamus. ego hæc ad busta fedebbo.
Tu socios inuise, escas nam querere tempus.
Et tibi nunc vacuae fluitant sine pondere nasse.

E G L O G A S E C V N D A

G A L A T E A.

Orte Lycon vacuo fessus confederat antro
f Piscator, quâ se scopuli de vertice, lato
Ostētat pelago pulcherrima Mergilline.

Dūmque alij notōsque sinus, piscoſaque circū m
Æquora colluſtant flammis, aut linea longe
Retia, captiuosque trahunt ad littora pisces,
Ipſe per obscuram meditatur carmina noctem.
Immitis Galatea, nihil te munera tandem,
Nil nostræ mouere preces: verba irrita ventis
Fudimus, & vanas scopulis impeginus vndas.
Adspice, cuncta silent Orcas, & maxima Cete
Somnus habet, tacitæ recubant per littora Phocæ,
Non Zephyri strepit aura, sopor suus humida mulcet
Æquora, sopito connuent sydera cælo.

G A L A T E A.

Solus ego(hei misero)dum tristi pectore questus
Nocte iterō,somnum tota de mente fugaui,
Nec tamen vlla meæ tangit te cura salutis.
At non Praxinoë me quondam,non Polybotæ
Filia despexit,non diuitis vxor Amyntæ,
Quanuis culta sinu,quanuis foret alba papillis.
Quin etiam Ænaria(si quicquam credis)ab alta
Sæpe vocor:solet ipsa meas laudare camœnas
In primis formosa Hyale,cui sanguis Iberis
Clarus auis:cui tot terræ,tot littora parent,
Quæque vel in medijs Neptunum torreat vndis.
Sed mihi quid prosunt hæc omnia,si tibi tantum
(Quis credat Galatea!)tibi si denique tantum
Displiceo:si tu nostram crudelis auenam
Sola fugis:sola & nostros contemnis amores!
Ostrea Miseni pendentibus eruta faxis
Mille tibi misi,totidem sub gurgite vasto
Pausilypus,totidem vitreis Eupœa sub vndis
Seruat adhuc,plures Nefis mihi seruat echinos:
Quos nec vere nouo folijs lentiscus amaris
Inficit,aut vacuæ tenuant dispendia Lunæ.
Præterea mihi sub pelago manus apta legendis
Muricibus:didici Tyrios cognoscere succos,
Quóque modo plena durent conchilia testa.
Quid refugis:tingenda tibi iam lana paratur,
Qua niteas,superésque alias Galatea puellas.

E G L O C A . II.

Lana, maris spumis quæ mollior. hanc mihi pastor
 Ipse olim, dedit hanc pastor Melisæus, ab alta
 Cum me forte senex audisset rupe canentem,
 Et dixit, Puer ista tuæ sint præmia Musæ,
 Quandoquidem nostra cecinisti primus in acta.
 Ex illo in calathis seruauit, ut mittere possem.
 Sed tu (nequa mihi superet spes, nequa futuri
 Conditio Galatea) manum mihi dura negasti.
 Hoc est, hoc, miserum quod perdidit. ite camœnæ
 Ite procul, spreuit nostras Galatea querelas.
 Scilicet, exiguae videor quod nauita cymbæ
 Quodque leues hamos, nodosaque retia tracto,
 Despicis? an patrio non hoc quoque littore Glaucus
 Fecerat? æquoreæ Glaucus scrutator harenæ,
 Et nunc ille quidem tumidarum numen aquarum.
 Sed nec, quæ nimium vel me sic falsa fatigat,
 Fabula te moueat Lydæ. licet illa puellis
 Iactet, nescio quas mihi se misisse corollas:
 Non me Lyda tamen, non impulit, æquora testor
 Nereidæque omnes. si fallo, naufragus illas
 Experiar, falsoque bibam sub gurgite fluctus.
 Heu quid agam! externas trans pontū quærere terras
 Iam pridem est animus, quod nunquam nauita, nunquam
 Piscator veniat. fors illic nostra licebit
 Fata queri. Boreæ extremo damnata sub axe
 Stagna petam, & rigidis nunquam non cana pruinis?

G A L A T E A.

An Libyæ rapidas,Austrique tepentis harenas
Et videam nigros populos,Solémque propinquum?
Quid loquor infelix? an non per saxa,per ignes
Quo me cunque pedes ducent,mens ægra sequetur?
Vitantur venti,pluuiæ vitantur,& æstus:
Non vitatur amor mecum tumuletur oportet.
Iam saxo me me ex illo demittere in vndas
Præcipitem iubet ipse furor.Vos ò mihi Nymphæ,
Vos maris vndisoni Nymphæ,præstate cadenti
Non duros obitus,sæuásque extinguite flamas.
Scilicet hæc olim,veniens seu littore curuo
Caietæ,seu Cumarum naualibus altis,
Dum loca transfibit,ravus de puppe magister
Hortatus socios,dextrum deflectite,dicet,
In latus ò socij,dextras deflectite in vndas,
Vitemus scopulos infames morte Lyconis.
Talia nequicquam furdas iactabat ad auras
Infelix pescator,& irrita vota fouebat:
Cum tandem extremo veniens effulgit ab ortu
Lucifer,& roseo perfudit lumine pontum.

EGLOGA TERTIA

MOPSVS.

Celadon.

Mopsus.

Chromis.

Iolas.

ce.

d Ic mihi(nam Baulis,verū si rettulit Ægon,

Bis senos vos Mopse dies tenuere procellæ)

Quid tu,qd Chromis interea,qd vester Iolas,

Dum Notus insultat pelago,dum murmurat vnda,

Ecquid desertis vacui lusisti in antris?

Quid nostræ facerent ingrata per ocia Musæ

mo.

O Celadon? neque tum conchas impune licebat

Per scopulos,non octipedes tentare Paguros.

Iam fragilem in sicco munibant saxa phaselum,

Raraque per longos pendebant retia remos.

Ante pedes cistæque leues,hamique iacebant,

Et calami,nassæque,& viminei labyrinthi.

Tum Chromis Inarimen spectans,His,inquit,ab oris

(Ah dirum exilium)nostræ soluere carinæ,

Cum regem post bella suum comitata iuuentus

Ignotis pelagi vitam committeret vndis.

Quæ tamen(vt fama est)Ligurum per saxa,per altas

Stechadas emicuit,Rhodanique inuecta per annem

(Nam bene si memini,Rhodanum referebat Amilcon)

Oceani madidas vidit refluentis harenas,

Et quæ cœruleos procul adspicit ora Britannos.

Qua(nisi vana ferunt)quoties maris vnda recedit,

M O P S V S.

Indigenæ captant nudos per littora pisces.
Ne Chromi, ne luctus renoua, respondit Iolas,
Stat tuus hæc nobis Lucrini nuper ad vndam
Narravit Lycabas. Solem se scilicet illic
Trans fluctus, trans & nubes vidisse cadentem
Haud aliter, quam si nostris è montibus illum
Caietæ adspiceret longe post littora ferri,
Nec strepitum sensisse ruentis ab æthere currus.
Præterea mores populorum, vrbesque, locosque
Exposuit, quernasque domos, & lignea tecta.
Addidit & varias (heu barbara nomina) gentes
Bellouacos, Morinosque, & quos quis dicere possit
Tarbellos, latis errare & flumina campis,
Nescio quem Ligerim tectis se innasse carinis.
Sed mea nunc alias poscunt sibi pectora curæ.
Tu modo, siquid habes (& te quoque Chloridis ardor
Excruciat) scopulo hoc mecum meditare vicissim,
Audiet, & gracilem percurret Mopsus auenam.
Sic illi ast ego nil contrà, sed quæ mihi collo
Garrula pendebat, manibus tunc sumpta cicuta est.
Scilicet alternos conabar arundine versus
Excipere alternis nam dicere vterque parabat.
Nec mora, iam Chromis hos, hos & referebat Iolas
CRH. Nereides pelagi sacrum genus, aut mihi vestris
Munera ferte vadis, duram quæs Chlorida placem:
Aut, si muneribus flecti nequit, æquore toto

ECLOGA III.

Quærite, quæ nostrum sanet medicina furorem.

OL. Sirenes mea cura, audite hæc ultima vota.

Aut reuocet iam Nisa suum, nec ipernat Iolam,

Aut videat morientem hæc taxa impulsa marinis

Fluctibus, hæc misero vilius dabit alga sepulchrum.

HR. Qualis tranquillo quæ labitur æquore cymba,

Cum Zephyris summæ crispantur leniter vndæ,

Tuta volat, tuditque hilaris per transtra iuuentus:

Talis vita mihi, mea dum me Chloris amabat.

OL. Adspicis, iratæ feriant ut saxa procellæ,

Vt validis irnæ Coris turbentur harenæ,

Iam scopulis fuit vnda, tremit iam terra tumultus;

Fallor, an hæc ipsa est Nisæ indignantis imago?

HR. O Proteu pastor liquidi maris, o pater, o rex,

(Quandoquidem infanos odistis numina fastus)

Quære Pithecas tu, cui licet, atque superbæ:

Dic Hyalæ, salsum te pasceré monstra per æquor.

OL. Ille habet, ille meos scopulus mihi seruat amores,

Qui propior terræ est illum pete Glauce natu,

Néve manus duri contemnat Nisa mariti,

Dic te squamigeras traxisse ad littora prædas.

HR. Est Veneri Cypros gratissima, Creta Tonanti,

Iunonique Samos, Vulcano maxima Lemnos,

AEnariæ portus Hyalæ dum pulchra tenebit,

Nec Samos AEnariam vincet, nec maxima Lemnos.

OL. Gradius Rhopen, & Mercurius Cylleen,

f.j.

Ortygiam Phoebe, Tritonia linquat Hymetton,

CHR. Hic specus, hic rupes, texendisque optima nassis.

Vimina sunt, iunci, densaque per aua myrtus:

Si mihi nunc Pholoe, vel tantum Chloris adesset,

Quam bene pugnaces possem contemnere ventos.

IOL. Nulla mihi sine te rident loca, displicet aquor,

Sordet terra, leues odi cum retibus hamos.

At si aderis tu Nisa, placebunt omnia, laetus.

Tunc ego vel Lybicis degam piscator arenis.

CHR. Dat Rhombos Sinuessa, Dicarchi litora Pagros,

Herculeæ Mullum rupes, Synoduntas Amalphis,

Parthenope teneris scatet ambitiosa puellis,

Quis mihi nunc alias scrutari suadeat algas?

IOL. In fluuijs Mugil verfatur, Sargus in herbis,

Polypus in scopulis, medijs Melanurus in vridis,

Ante tuas mea Nilæ fores ego semper oberro,

Quæ mihi det tales Iucundior insula portus?

MO. Haec tenus o Celadon resonis sub rupibus illos

Inter se vario memini contendere cantu

Horrida ventosi ridentes murmura ponti.

Qui tamen & laudes, & munera digna tulere

Carminibus, sed quæ nequeat contemnere Triton,

Hic, quam Circeo nudus sub gurgite cepi,

Natiuis concham maculis, & murice pictam,

Ille recurvato nodosa Coralia trunko.

FERDINANDO FEDERICI REGIS E. ARAB
CONIO, CALABR. DUCI,
ECLOGA IIII.

PROTEVS

Vne primum notas velis maioribus vndas
Currim' ò Nymphæ Craterides, ordine quādo
Suadet amor, charæ primos Telluris honores
Dicere, ceruleæ magni Crateris alumnae
Telluris primos charæ dicamus honores,
Dum radijs feruens medium Sol excoquit æquor.

Tu vero patriæ Iuuenis decus, edite cælo,
Spes generis tanti, seu te nimboſa Pyrene
Pro dulci Latio, pro noſtriſ detinet aruis,
Seu vagus obiecto munimine claudit Iberus,
Rumpe moras, nec te latis Hispania regnis
Adiceat, stirpisve tua primordia, & ille
Gentis honos, licet effuso Tagus impleat auro,
Et pater Oceanus ſpumanti perluat vnda.
Nam mihi, nam tempus veniet, cum reddita ſceptra
Parthenope, fractosque tua ſub cufide reges
Ipſe canam: nunc littoream ne despice musam:
Quam tibi post ſyluas, post horrida luſtra Lycae,
(Siquid id eſt) ſalfas deduxi primus ad vndas,
Ausus inexperta tentare pericula cymba.

f.ij.

ECLOGA IIII.

Quæ vada non norunt, quis nescit Protea portus?
 Illun⁹ olim veteris pascentem ad saxa Mineruæ,
 Milcentémque suas diuino carmine Phocas,
 Puppi sens̄ēre Melanthius, & Phrasidamus,
 Ut forte à Capreis obscura nocte redibant.
 Sens̄ēre & vario delphinis ludere cursu,
 Tritonūmque choris longe freta pulsa sonare.
 Ipse autem haud quaquam mortali digna referri
 Verba sono, vacuas latus cantabat ad auras
 Terrigena vt quondam matris de ventre Tiphœus
 Exiliens, infanda deos ad bella vocasset.
 Ut fratrum primus, furijs, & hiantibus hydris
 Instructus, densas ductauerit ipse catervas.
 Ut nisu ingenti partes de monte reuulsas
 AEnariam, Prochytmque altis immiserit astris,
 Ac totum subito cælum tremefecerit ictu.
 Tum pater haud segni molitus fulmina dextra
 Immanes acies deiecerit, atque trophæum
 Iusserit ardenteis testari sulphure Baias,
 Quod gens victa illis lauisset vulnera lymphis.
 Hinc magni Alcidæ tauros, stratūmque profundum
 Aggeribus memorat, ductāmque per oppida pompam.
 His veteres addit Cumas, loca cognita Phœbo,
 Vatis & horrendæ lucos, Triuiaque recessus,
 Ciumerūmque domos, & opaca in vallibus antra.
 Te quoque formosæ captum Nesiōs amore

Pausilype, irato compellat ab æquore questu.
 Ah miser, ah male caute, tuæ quid fata puellæ
 Adceleras? cupit in medios euadere fluctus
 Infelix, cupit insuetum finire dolorem.
 At tibi nec curæ est, quòd eam Neptunia monstra
 Circunstent, mare nec rapido quòd sorbeat æstu.
 Ah miser, ah male caute, vltra quid brachia tendis?
 Siste gradum, riget illa iugis adsueta niuosis
 Venatrix, quam mille feræ timuere sequentem
 Per saltus, vos hanc Panope, vos candida Drymo,
 Cymothoéque, Rhoéque, Pherusaque, Dinamenéque
 Accipite, & vestris sociam lustrate choreis.
 Tum canit antiquas sedes, opulentaque regna
 Auricomæ Sirenis, & altum in monte sepulchrum.
 Sacraque, chalcidicósque deos, magnisque per æquor
 Auspicijs vectas hæc ipsa ad littora classes.
 Tum liquidos fonteis subter caua moenia ducit,
 Ad tollitque arces, & culmina montibus æquat
 Tectorum, vastas protendit in æquora moles,
 Euplœamque procul trepidis dat cernere nautis,
 Atque Pharon, vincit scopulos, præruptaque saxa
 Theleboum, Sarnique amnes, & pinguis culta.
 Tum canit, vt Corydôna sacro Melisæus in antro
 Viderit, & calamos labris admouerit audax,
 Formosum quibus ille olim cantarat Alexin,
 Dixerat & musam Damônis, & Alphesibœi.

PROTEVS

Quas fretus, dictante Dea, tot sydera nobis
Prodiderit, tantas cæli patefecerit oras.
Quid referam aut Stabias, aut quæ tenuisse canoris
Virginibus fama est abeuntes faxa carinas?
Aut ut terrifici sonitus, ignemque Vesuvi,
Et desolatas passim defleuerit vrbess?
Postremo reges, regumque ex ordine pugnas
Enumerat, bellique artes, & præmia narrat.
Addit tristia fata, & te, quem luget ademptum
Italia infelix (siue id grauis ira deorum,
Seu fors dura tulit) trans altas euehit Alpes,
Mox agit Oceani prope littora, denique sistit
Spumantem ad Ligerim, paruaque includit in vrna.
Heu sortem miserandam, heu pectora cæca futuri,
Hæcine te sessum tellus extrema manebat
Hospitijs, post tot terræque, marisque labores?
Pone tamen gemitus, nec te monumenta parentum
Aut moueant sperata tuis tibi funera regnis.
Grata quies patriæ, sed & omnis terra sepulchrum.
Hæc ille, & quæ vix audita prioribus annis
Heroum, longæua queat meminisse vetustas
Commemorat. socio respondent æquora plausu,
Luna suam donec paulatim fundere lucem
Cœpit, & ad vitreas redierunt numina sedes.

CASSANDRAE MARCHESIAE MULIERI

PRAESTANTISS. ECLOGA. QVINTA.

HERPYLIS PHARMACEUTRIA

Sed etiam nunc in ambo Bionitius statim

Dorylas. Thelgoni.

Ediam vulgatos & nos referamus amores,
Quos pariter grata scopuli pedetis in umbra
Hinc Dorylas, hinc Thelgo i man's adcola
Thelgon

Certantes docuere quibus caua littora, & ipse
AEquoreus Platamon, sacrumque Serapidis antrum.
Cum fonte, & Nymphis adsultauere marinis.

Tu mihi, seu doctas percurris Palladis artes,
Mæoniæque aurum, & subtegmina vincis Arachnes.
Seu Dryadum choreis, coetique immista Dianæ
Haud minor incedis, pictaque adiecta pharetra
Venatu Prochyten, maternaque regna fatigas.
Siue Dicharchæis quâ molibus adsilit æquor
Ludenteis spectas Nereidas, enage nostros
(Siquis honos pelagi) Cassandra en adspice lusus.
Non ingrata cano, penitusque iniussa, neque vnuquam
Arguerint ventura meis te secula chartis
Præteritam: faueat modo non inuitus Apollo,
Et quæ me facili vexere per æquora remo
Pierides quæ longa dies, & nomina curæ.
Interea Dorylan iuuet hic audire canentem.

f. iij.

HERP. PHARMACEUTRIA.

DOR. Sebethi ad liquidas descenderat Herpylis vndas,
Herpylis Euboidum non ultima. quam pater Alcon
Erudit, Musis & Phœbo cognitus Alcon.

Venerat & socij partem subitura laboris
Vnanimis soror, & calatum de more ferebat
Ipsa comas effusa, pedemque exuta sinistrum
Cum Philtris longum submurmurat, atque ita fatur.

Pone aram, & viuos hauri de flumine rores,
Canaque vicino decerpe absynthia campo.
Illum illum magicis conabor adurere facis,
Qui miseram tota spoliata mente reliquit.

Voluite præcipitem iam nunc mea licia rhombum.

Rhombus ad AEmonias reuocetur aheneus arteis,
Sistere qui pluuias, qui pellere nubila cælo,
Qui potis est trepidos vndis abducere pisces.
Voluite præcipitem mea licia voluite rhombum.

Alga tibi hæc primum tumidi purgamina ponti
Spargitur, & rapidis absimitur arida flammis.
Sic mihi sic Mæon vras adusque medullas.
Voluite præcipitem iam nunc mea licia rhombum.

Ter muscum Clearista, ter hunc sine forcipe cancerum
Vres simul, cumque his dic viscera Mæonis vro.
Voluite præcipitem mea licia voluite rhombum.

Spongia nūc lachrymis perfunditur, heus bona magno
Spongia nata mari, lachrymas bibe sedula nostras.
Utque rapis sitiens illas, sic Mæonis omnem
Mæonis ingrat i rapias de pectore sensum.

H E R P . P H A R M A C E V T R I A .

Volute præcipitem iam nunc mea licia rhombum.

Vt pumex pingue scat, vt æquoris vnda quiescat,

Quæ ventis agitata huc illuc concita fertur.

Sed quid ego heu tristi pectus concussa dolore

Imprecor, & vanis iactem conuicia ventis?

Mæon tot mihi damna: ego Mæoni verba rependam!

Volute præcipitem mea licia, voluite rhombum.

Huc huc, qui rigida meditaris vulnera cauda

Sæue Trigon: & tu, proprium cui sistere nauis

Veliferas Echenæis, adeste: & Mæonis acres

Tu retinere pedes, tu figere corda labora,

Volute præcipitem iam nunc mea licia rhombum.

Tunde iecur, spumamque simul Torpedinis atræ,

Hæc ego cras illi lethalia pocula mittam,

Ebibat, & subito pallenteis torpeat artus.

Volute præcipitem mea licia voluite rhombum.

Scinde manu leporem, leporis penetrabile virus.

Nascitur Eois hic fluctibus, adtulit Ægle,

Docta Ægle, iussitque inimicum tangere limen.

Curre age, tange simul, simul obline. cras mihi poenas

Perfidus ille dabit, gemet ipso in limine Mæon.

Sistite præcipitem iam nunc mea licia rhombum.

Contere & Halcyonis nidum mihi: pellere ventos

Dicitur, & sæuas pelagi mulcere procellas.

Forsitan hic nostros sedabit pectoris æstus.

Sistite præcipitem, iam sistite licia rhombum.

Hactenus ille quid hinc subiunxerit ordine Thelgon
Accipe non omnes vnuis dolor angit amantes.

Thel. Rupe sub hac mecum sedit Galatea. videbam
Et Capreas, & quæ Sirenum nomina seruant. o bimphæ
Rura procul. veteres alia de parte ruinas
Herculis, ambusta signabat ab arce Vesuuus. i. id est nunc.
Exere cæruleos Triton de gurgite vultus.

Ipse meas Triton Nereo deferre querelas, und. 20.15
Ipse potes curua resonans super æquora concha
Et scopulis narrare, & fluctuagis Balænis.
Exere cæruleos Triton pater exere vultus.

Hic primos mihi congressus dedit illa roganti,
Hic niueam formosa manum porrexit, & (Eheu
Quid recolo?) tacitos in me defixit ocellos.
Exere cæruleos Triton de gurgite vultus.

Huc ades ò mea cura. quid ò, quid lenta morarist?
Ipse ego te propter, socios, cymbamque reliqui.
Exere cæruleos Triton pater exere vultus.

Hic tibi consuetas formosior explicat umbras
Populus, amplector sæpe hanc, atque oscula figo
Corticibus. sæpe ipsa pedum vestigia quæro.
Et si quid manibus tetigisti, floribus orno.
Exere cæruleos Triton de gurgite vultus.

Quem mihi nunc præfers? si te iuga frondea, si te
Arbuta, pascentésque iuuant per rura capellæ:
Nos quoque non graciles nunc primum iungere lauenas

HERP. PHARMACEUTRIA

Discimus, incisas implent mea carmina fagos,
Et mea Mænalijs pendet iam fistula syluis.

Exere cœruleos Triton pater exere vultus.

Sin magis adrident hæc littora, sin magis alti

Diuinitæ pelagi: sparsos quis cogere pisces

Doctior, aut rigidum dextra iactare tridentem?

Exere cœruleos Triton de gurgite vultus.

Non ego delphinis te iudice, non ego thynnis

Æquore vel medio dubitem certare natando.

Quid tibi me iactem? cui vix numerare vel hamos

Nunc vacat, aut restes, onerataque retia plumbo,

Et Sinueffano textas de vimine nassas.

Exere cœruleos Triton pater exere vultus.

Me Ligurum duræ rupes, me Gallica norunt

Littora, pescantem pariter me Varus, & ingens

Sensit Arar, sensere maris fera monstra Britanni.

Obrue cœruleos Triton sub gurgite vultus.

Et post hæc heu dura fugis. non te mihi tellus

Extera, non venti rapuere. sed accipe munus,

Accipe. non ultra tecum Galatea sedentem

Adspicies. I laeta, nouas meditare choreas.

Obrue cœruleos Triton pater obrue vultus.

TRAJANO CABANILIO TROIÆ AG
MONTELLÆ DOMINO
SALIGÈS.

I vacat, & blandos etiā num ventilat ignes
Quæ Dea cœrulea vehitur sup æquora tócha
Tumigerámq; Paphon, dítémq; Amathun,
ta tuetur,
Accipe flumineas properatum carmen ad vndas
O mihi non dubia Cabanili cognite fama,
Sed longe varios rerum spectate per usus.
Nam tibi me doctæ sic deuinxeré sorores,
Sic mea felici permulcent pectora cura,
Vt vix villa queam melioris tempora vitæ
Te sine, vix placidos per noctem ducere somnos.
En agedum Traiane, tuis hæc prævia iussis
Tractanti, iam iamque animo maiora paranti
Da veniam, & tenues ne dedignare camœnas.
Forte inter virides, si vera est fama, genistas,
Capripedes Satyri, passimque agrestia Panes
Numina, cum Faunis, & montiuagis Syluanis,
Exercet dum Sol raucas per rura cicadas,
Vitabant æstus, quâ pinguis culta vadosus
Irrigat, & placido cursu petit æquora Sarnus.
Grata quies nemorum, manantibus vndique riuis,
Et Zephyris densas inter crepitantibus alnos.

S A L I C E S

Dúmque leues aptant calamos,dum sibila pressis
Explorant digitis,tenuique foramina cera
Obducunt,variò modulantes carmina cantu,
Auricomæ viridi speculantur ab ilice Nymphæ
Dulcia clarisonis soluentes ora cachinnis,
Sed prope ferre pedem metuunt.nam sæpe labores
Audierant Penæ tuos,& qualibus olim
Infelix eheu virgo Nonacria fatis
Infelix virgo (quid enim non illa moueret?)
Pana metu fugiens è vertice Cylleno,
Pana deum Arcadiæ,quanuis pulcherrima,quanuis
Dianæ sacros inter lectissima coetus,
Nodosæ tenerum mutant arundine pectus.
Quas simulac nemorum petulans,effrenaque pubes
Semiferi videre per herbida prata vagantes,
Occultamque iorisflammam traxere medullis,
Sic timidas blandis hortantur vocibus vltro.
Huc huc ò teneræ placidissima turba puellæ:
Quid procul adstatis? potius succedit ripæ,
Et viridi in prato molles de more choreas
Ducite,quandoquidem calamos inflamus inertes,
Et frustra ad surdas iactamus carmina fyluas.
Illæ nil contrâ,celeri sed nuda parabant
Crura fugæ,totisque agitabant mente receptus,
Siqua forte viam per saxa irrumpere,&c altis
Euasisse iugis,deus,aut suâ fata deditent.

SALICES

Tum luenes, Procul o, clamant, procul iste pueræ
Sit timor, ignauas animo depellite curas.
Nullæ hic insidiæ, nullæ per aperta latebrae:
Cuncta patent, nullas abscondunt hæc loca fraudes.
Nos quoque non Lernæ monstris, non igne Chimaerae
Scyllæ isye lupis geniti, aut latrâte Charybdi,
Qui vestra immani lacremus viscera morfu:
Sed diuûm genus, & qui semper rupibus altis
Vobiscum crebris venatibus insultemus.
His dictis permulsi animi, securaque tristem
Corda metum eiiciunt, gressuque per huda citato
Prata, deis tandem cupidis, ripæque propinquant:
Tum manibus simul implicitis per grama festas
Exercent choreas, aliisque, aliisque reflexus
Inter se lætæ repetunt, nunc corpora librant
In saltus, nunc molle latus, nunc candida iactant
Brachia, & alterna quatunt vestigia planta.
Hic Satyri, quanquam voces audire canentum,
Crudeles, quanquam niueas spectare papillas
Exultant, oculisque bibunt fitientibus ignem:
Tanta tamen fœu gliscit, vis effera morbi
Pectoribus, præcepique amor, & malesana libido,
Ut calamis sensim ejectis, ruptoque repente
Foedere surgentes ab humo, vento ocyris omnes
Exiliant, spretaque deûm pietate, fidéque
Ah pauidas Nymphas, subitoque horrore rigentes.

SALICES

Inuadant audi, saeum more luporum
Qui lætas medijs proturbant lusibus agnas,
Oblitásque sui passim rapiuntque, trahuntque,
Dum viridi in campo cursant, aut valle sub alta,
Et custos ignarus abest, & amica canunt vis.
Sic illi. At misera disciso pectore Nymphæ
Frondiferam mœstis syluam clamoribus implent,
Atque huc, atque illuc fugiunt: non saxa, neque altis
Tuta putant loca senta rubis. hinc ardua montis
Prærupti iuga, diffusos hinc stagna per agros
Adtonitæ circumspiciunt via nulla salutis,
Et iam spes prærepta fugæ: tum denique ad vndas
Consistunt trepidæ, flauosqne à vertice crines
Cum lachrymis, gemituque, & flebilibus lamentis
Abscindunt, Sartumque vocant, liquidásque sorores.
Dumque vocant, fundo properat chorus omnis ab imo
Naiadum, properat vitreæ rex cærulus vndæ
Sarnus, inexhaustumque yadis ciet agmen aquarum
Rauca sonans. Sed quid Sarnusve, aut illa natantum
Agmina Naiadum possint, vbi ferrea contra
Stant fata, & duro leges adamante rigescunt
Ergo defectæ cura, auxilioque deorum,
Accælum pariter Nymphæ, lucemque perosæ,
Vnum illud, rebus tandem quod restat in artis,
Finem optant. iamque in fluuium se mergere adorta
Membra reclinabant, & aquas prono ore petebant,

S A L I C E S

Cum subito obriguere pedes, latéque per imo
Expatiata vngues radix, fugientia cardat,
Adfigitque solo vestigia, tum vagus ipsis
Spiritus emoritur venis, indignaque pallor
Occupat ora, tegit trepidantia pectora cortex.
Nec mora, pro digitis ramos extre videres,
Auratásque cornas glauca canescere fronde,
Et iam vitalis nusquam calor, ipsaque cedunt
Viscera paullatim venienti frigida ligno.

Sed quanuis totos duratæ corporis artus,
Caudicib[us]que latus, virgultifque vndique septæ,
Ac penitus Salices sensus tamen vnicus illis
Syluicolas vitare deos, & marginæ ripæ

Hærentes, medio procumbere fluminis alveo.

EXCVDEBAT ROBERTVS STEPHANVS

A.N.M. D. XXVII. V. IDVS MAI.

Quaternione a pagina 4, versu 3, nemo ecclesiæ, 4 effe-
teratur: nostro seculo, 16, 15 totisque per artus, b 16, 15
arces, c 3, 22 moerentum s, Crete 9, 2 matutinus
11, 6 variz 14, 7 neuit d 2, 12 sinus, 4, 9 genitor,
5, 24 ibit 7, 19 Te gemini 8, 11 Tordanes 12 densantur
15 Callithoe, 25 adcluvis Vbi que scribe Ecloga.

